
Tekijä Noora Liuhonen

Työn nimi Ctrl+S? Kriittisen mediakasvatuksen mahdollisuudet nuorisotyössä

Laitos Taiteen laitos

Koulutusohjelma Visuaalisen kulttuurin maisteriohjelma

Vuosi 2015

Sivumäärä 134 + 12

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Tämä opinnäyte sijoittuu vuosina 2010-2014 Porin seutukunnassa ("Karhukunnat") toimineeseen Karhukuntien nuorten mediapajahankkeeseen. Hankkeen tavoitteena oli parantaa nuorten vaikutusmahdollisuuksia median kautta sekä luoda puitteet nuorten omaehtoiselle mediatyöskentelylle.

Tutkimuksen alkuperäisenä tavoitteena oli vastata kysymykseen siitä, miten pienten kuntien nuorisotyöntekijät voisivat toteuttaa mediakasvatusta osana työtään ja samalla huolehtia kunnan nuorten tieto- ja neuvontapalveluista. Teoreettisena viitekehyksenä toimii kriittinen mediakasvatustutkimus, mutta tutkimus sivuaa myös nuorisokasvatusta ja -tutkimusta.

Tämä opinnäyte on laadullinen tutkimus, jonka tavoitteena on tutkia kuvattua hankkeen merkitystä ja vaikutuksia hankekunnissa, sekä löytää vaihtoehtoja hankkeen aikana joka toinen viikko järjestetyille nuorten mediapajoille. Aiempien tutkimusten ja kirjallisuuden lisäksi suuren osan lähdemateriaalista muodostavat syksyllä 2013 suoritettujen teemahaastattelujen tulokset.

Tutkimuksen pääpaino on mediakasvatuksen, ja erityisesti kriittisen mediakasvatuksen mahdollisuuksien pohdinnassa nuorisotyöllisessä kontekstissa. Nuorisotyöllä on edellytyksiä toimia hyvänä alustana kriittiselle mediakasvatukselle, mutta se vaatii ohjaajalta perehtyneisyyttä aiheeseen. Tästä syystä juuri kyseistä tarkoitusta varten palkattu työntekijä on hyvä ratkaisu, kun mediapajaketta vastaavaa toimintaa järjestetään.

Karhukuntien nuorten mediapajahankkeella oli haastattelujen ja havaintojen perusteella positiivisia vaikutuksia kuntien nuorisotyöhön. Erityisesti haastatellut nuoret kokivat toiminnan olleen merkityksellistä heidän omassa elämässään. Toiminnan vakinaistamisen sellaisenaan estivät kuitenkin pääsääntöisesti taloudelliset seikat.

Avainsanat mediakasvatus, kriittinen mediakasvatus, nuorisotyö, hanke

---

Author Noora Liuhonen

Title of thesis Ctrl+S? Possibilities of critical media education in youth work

---

Department Department of Art

Degree programme Master's programme in Visual Culture

Year 2015

Number of pages 134 +12

Language Finnish

Abstract

This thesis focuses on a project that took place in Pori region during the years 2010-2014. The purpose of the project was to improve possibilities of young people to participate in their hometowns by using media, and to create opportunities for youth to produce their own media projects.

Originally the aim of the study was to think of ways to conduct media education as a part of youth work in small towns, as well as take care of youth information and counselling work. Theoretical framework for this thesis is critical media education, but it also includes youth pedagogy and youth research.

This thesis is a qualitative research that aims to reflect the meaning and influence of the project, and to find alternative approaches for media education. During the project media workshops for youth were held in towns every two weeks, but the thesis attempts to find ways that could be used further after the project. The study material consists of earlier researches and literature, and of semi-structured interviews that were conducted in fall 2013.

Main focus of the research is in media education, and especially in critical media education, and its possibilities in context of youth work. Youth work forms a good base for critical media education, but it requires knowledge from the leader. For this reason it is advisable to hire employee just for media education when it comes to activity that is similar to the project in question.

On the basis of the interviews and notices, the project had positive impact on youth work in Pori region. Especially the youth interviewed felt that media workshops were important and useful part of their lives. However, the intentions to set the project as permanent part of youth work in Pori region failed due to economical reasons.

Keywords media education, critical media education, youth work, project

---

Noora Liuhonen

Ctrl+S?

Kriittisen mediakasvatuksen
mahdollisuudet nuorisotyössä

Noora Liuhonen

Ctrl+S?

Kriittisen mediakasvatuksen mahdollisuudet
nuorisotyössä

Taiteen maisterin opinnäyte
Visuaalisen kulttuurin maisteriohjelma
Taiteen laitos, Porin yksikkö
Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu
Aalto-yliopisto
2015

Sisällys

Johdanto	1
Nuorisotyö mediakasvatuksen kenttänä	11
Mediakasvatuksen lähtökohtia	11
Nuorisotyön funktioita	13
Mediakasvatus ja sukupolvien väliset erot.....	18
Mediakasvatus nuorisotyössä	21
Kriittinen mediakasvatus.....	24
Kriittisen mediakasvatuksen historiallisia lähtökohtia	24
Kriittinen mediakasvatus käytännössä	27
Kriittinen mediakasvatus nuorisotyössä	29
Kriittiset lukutaidot ja yhteiskunta.....	32
Yhteiskunta kasvatuksen määrittäjänä	32
Nuorisotyön haasteet nyky-yhteiskunnassa	37
Kulttuuriteollisuus.....	39
Kulttuurinen valtaaminen	42
Mediakasvatus osallisuuden näkökulmasta	44
Mediatuotantoon osallistuminen	44
Vaikuttaminen ja aktiivinen kansalaisuus	46
Osallisuus ja mediataidot.....	49
Karhukuntien nuorten mediapajahanke.....	54
"Onneksi on Ctrl+Z"	54
Lähtökohtana nuoret.....	58
Mediapajan jälkeen?	63
Tutkimuksen toteutus	67
Tutkimustehtävä ja aiheen rajaaminen	67
Teemahaastattelut.....	70
Haastattelun ongelmia	75
Haastatteluteemojen valinta	76
Mediapajojen merkitys	79
Ohjaajan merkitys	79

Yhdessä ja itse tekemisen merkitys	86
Kohti kriittisyyttä.....	92
Nuorten kokemuksia mediapajoista	99
Heidi ja Eppu: yhteisöllisyyttä ja vuoropuhetta	99
Heikku: uusia taitoja ja rohkeutta.....	103
Sasu ja Ansku: kriittisyyttä ja inspiraatiota.....	109
Ctrl+S?	117
Sytä mediapajahankkeen päättymiselle	118
Vaihtoehtoja mediapajoille?.....	120
Lopuksi.....	126
Lähteet.....	129

Johdanto

Istun maaliskuussa 2014 työhuoneessani epäergonomisessa asennossa tuijottaen älypuhelimien näyttöä. Nuorten oman KooäNvee-verkkolehden toimittamista koskenut verkkopalaveri on juuri päättynyt. Kovin suuria muutoksia palaverin jälkeen ei ehkä uskalleta tehdä, sillä palaveriin osallistuneiden nuorten määrä on jäänyt tällä kertaa siinä määrin pieneksi, että kun lisäkseni siihen osallistui toinen työntekijä, oli keskustelun ohjaajat-nuoret -suhdeluku hieman turhan tasaväkinen.

Nuoret, Sasu ja Ansku¹, ovat luvanneet jäädä vielä keskustelemaan kanssani nuorista, mediasta ja mediakasvatuksesta (verkkokeskustelu 6.3.2014). Olemme juuri siirtäneet keskustelun *WhatsAppiin*², koska chat-huone, jossa pidimme verkkopalaverin, ei toiminut hyvin

---

¹ Käytän nuorten haastatteluihin viitatessani heidän pyynnöstään lempitai etunimiä.

² Älypuhelimien ladattava pikaviestisovellus.

nuorten mobiililaitteilla. Nuoret ovat tehneet keskustelua varten ryhmän, ja nimenneet sen ”mediahässäkäksi”. Olen siis onnistunut kuvaamaan keskusteluaiheemme nuorille hyvin selkeästi.

Keskustelu lähtee liikkeelle kouluympäristöstä. Kysyn, millaista Sasu ja Ansku toivoisivat mediakasvatuksen olevan. Sasu aloittaa toteamalla, että mediakasvatuksesta pitäisi tehdä oma oppiaineensa, heti ala-asteelta lähtien. Ansku huomauttaa perään, että sen tulisi myös olla mielenkiintoista. Teoriaa ja itse tekemistä sopivassa suhteessa.

Sasu: Käytäisiin läpi asioita jotka liittyy mediakasvatukseen vähän niinku minkä tahansa oppiaineen teoriaa mut sitten paljon itse tekemistä.

Tiedustelen, millainen mediakasvatuksen oppiaineen sisältö sitten voisi olla, tai yhdistyisikö se luontevasti johonkin jo olemassa olevaan oppiaineeseen. Atk ja siihen liittyen netiketin, nettietiketin, läpikäyminen nousee ensimmäisenä mieleen. Lisäksi tiedonhakuun liittyvät kysymykset voisivat olla hyvä kohde mediakasvatukselle:

Ansku: Ja ihan kiva ois tietää kans et jos tarvii tietoo esim. terveystiedossa, ni voitaa kertoo muutama esimerkisivusto jotka on varmasti luotettavia ja mistä sen tietää että ne on.

Ainakin nämä nuoret ovat siis kaivanneet mediakasvatusta opetuksen osaksi varsin käytännönläheisiin asioihin. He ovat tiedostaneet omassa elämässään lähdekriittisyyden merkityksen esimerkiksi tiedonhaussa, ja kokevat sen tärkeäksi aiheeksi. Sasu ehdottaa, että tiedonhakataitoja voitaisiin kehittää konkreettisten tehtävien kautta:

Sasu: Sit vois olla joku yhteinen/yksin tehtävä projekti jossa tarvittais niitä tietoja joita opitaan.

Tiedonhaun ohella opittavien mediataitojen lisäksi nuorten kirjoituksesta nousee esiin eräänlainen mediaan liittyvä informaation tarve myös koulumaailman ulkopuolisissa arkipäiväisissä asioissa, kuten työnhaussa. Sasu toivoo, että mediakasvatuksen avulla opittaisiin ottamaan enemmän irti netistä löytyvistä asioista. Netissä on paljon asioita, joista kaikki eivät tiedä. Pyydän konkreettista esimerkkiä saadakseni selkeämmän kuvan siitä, mitä nämä asiat voisivat olla. Ansku vastaa ensin:

Ansku: Internetin kanssa kaikki käy aina niin nopeesti, ni maalaisjärjen painottaminen voisi olla hyvä, koska joskus siel lukee ihan outoja juttuja ja tuntuu ettei jotkut ees mieti ennen kun ne levittää tietoa faktana.

Sasu: Mutta kuitenkin jotkut on ihan kujalla tietokoneiden kanssa ja eivät osaa hakea tietoa ja tyytyvät niihin ensimmäisiin... Ihan esim. Arkipäivän asioissa... Työpaikan haku jne. Meille vaan opossa kerrotaan mistä voi hakee, mut ei oikee auteta siinä itse jutussa.

Mediakasvatuksen tarve edellä mainituissa tilanteissa on mielestäni varsin keskeinen maailmassa, jossa medialla ja sen käyttötaidoilla on entistä enemmän merkitystä esimerkiksi työnhaussa. Taitoa toimia sosiaalisessa mediassa arvostetaan nykyisin yhä useammilla työpaikoilla myös viestinnän alan ulkopuolella.

Noora: Mitä luulette millainen käsitys esimerkiksi opettajilla tai muilla ammattilaisilla on nuorten mediataidoista? Onko se realistinen teistä?

Sasu vastaa kysymyksen olevan hieman hankala, koska hän ei itse tiedä miten hyvät taidot muilla samanikäisillä nuorilla on.

Sasu: Oon ite niin kiinnostunut ja osaan paljon, etten enää oo varma mitkä kuuluu perustietoihin ja mitkä on ns. Extraa.

Ansku nostaa keskusteluun mielestäni hyvän huomion:

Ansku: Vaik nykynuoret on kasvanut tietokoneen ääressä, ni silti mä voisin kuvitella et nuorten taitoja yliarvioidaan joissain määrin.

Noora: Joo, hyvä pointti. Miten se yliarvioiminen näkyy? Eli odotetaanko vaikka jotain tehokkaampaa koneenkäyttöä tms?

Sasu: Tuntuu et nuorten tietokoneen/somen käyttö perustuu fb, youtuben ja googlen käyttöön.

Anskun esiin nostama taitojen yliarviointi on tullut vastaan muissakin yhteyksissä. Esimerkiksi Suvi Tuominen toteaa Verkko nuorisotyössä – Nuorisotyö verkossa –julkaisuun kirjoittamassaan artikkelissa, että vaikka nuorista puhutaan yleisesti ”diginatiivien sukupolvena”, unohdetaan että kaikkien nuorten mediataidot eivät ole samanlaiset. Pahimmillaan tämä nuorten mediataitoihin liittyvä yleistys voi johtaa siihen, ettei nuorten enää katsota tarvitsevan minkäänlaista mediakasvatusta. (Tuominen 2014, 47.)

Nuorilla on usein hyvät tekniset taidot, mutta aikuisten läsnäolo on kuitenkin tarpeellista, kun tarkastellaan median arvokysymyksiä ja pohditaan siihen liittyviä valintoja. Aikuisia tarvitaan mukaan myös esimerkiksi silloin, kun nuoria halutaan rohkaista esittämään julkisesti ajatuksiaan niin omista kuin yhteisistäkin asioista. (Kotilainen 2007b, 144.)

•••

Tapasin Sasun ja Anskun ensimmäisen kerran vuonna 2010. Silloin Porin seutukunnassa ³ käynnistettiin nuorille suunnattu mediapajahanke, jonka tavoitteena oli toteuttaa ja lanseerata verkossa toimiva nuorten tieto- ja neuvontapalvelu kaikkiin Karhukuntiin, parantaa nuorten osallistumismahdollisuuksia etenkin erilaisia medioita hyödyntäen sekä tukea nuorten omaehtoista mediatyöskentelyä. Sain toimia toiminnan käynnistävänä hanketyöntekijänä.

Jokaisessa karhukunnassa pidettiin kahden viikon välein mediapaja, jollaiseen siis myös Sasu ja Ansku tulivat

---

³ ”Karhukunnat”: Pori, Ulvila, Huittinen, Kokemäki, Harjavalta, Nakkila, Luvia, Pomarkku, Merikarvia.

mukaan sen jälkeen, kun olin käynyt heidän koulussaan kertomassa *mitä kaikkea hienoa ja mullistavaa mediapajassa voitaisiin tehdä*. Samaisen kunnan mediapajaan liittyy muutamakin hieno muisto, joista ensimmäinen syntyi seuraavasti:

On ensimmäinen pajakerta, juurikin edellä mainitun kouluvierailun jälkeinen. Siirryn koululta kunnan kirjastolle (mediapajat järjestettiin sen alakerrassa). Olen valmistautunut muutamaa osallistujaa, mutta yllätykseksi näenkin ovella odottamassa yli kymmenen nuorta! Olen saanut taloon avaimen. Sisällä on pimeää, mutta suuresta osallistujamäärästä innostuneena en huomaa ihmetellä, miksi normaalisti pajan aikaan avoinna olevan kirjaston ovi on lukossa. Oven avaus käynnistää (kovaäänisen) hälytyksen, jonka purkamiseen minulle ei ole annettu ohjeita. Kirjasto on suljettu, koska kaikki sen työntekijät ovat lähteneet koko päiväksi koulutukseen. Samasta syystä kukaan ei vastaa puhelimeen. Kun seison korvia särkevässä metelissä hämmentyneen nuorisojoukon kanssa odottaen, että joku soittaisi takaisin, ajattelen, että *nää ei varmasti enää ikinä tuu mediapajaan*.

Vastoin odotuksiani ensimmäisen pajakerran hälytystekniikka tehoi: suurin osa nuorista tuli seuraavalla kerralla ja halusi jutella muun muassa oman elokuvan teosta ja nuorisotilan puolesta kampanjoimisesta. Tuolloin kyseisessä kunnassa ei ollut omaa nuorisotilaa.⁴ Nuoret halusivat vaikuttaa asiaan ja verkkodemokratiapalvelun kautta lähetetyn aloitteen lisäksi tehdä kantansa muutenkin näkyväksi. He suunnittelevat kampanjaa, jossa nuoria vaaditaan lopettamaan lähikaupan nurkilla notkuminen. Samaan toiveeseen törmäsi säännöllisin väliajoin muissakin yhteyksissä, joskin aikuisten esittämänä. Nuoret saivat nuorisotilansa, vaikka kampanja jäi koko komeudessaan toteuttamatta. Uskon kuitenkin, että juuri näiden nuorten aktiivisuudella oli vaikutusta siihen, että tila avattiin vuonna 2013.

•••

Tehtyäni töitä hankkeessa hieman yli puoli vuotta, siirryin verkkonuorisotyöntekijän tehtäviin. Sain kuitenkin olla edelleen tiiviisti mukana mediapajan toiminnassa. Siksi

---

⁴ Ehkäpä se toimi osaltaan syynä siihen, että tästä tuli koko hankevuoden aktiivisin ryhmä?

tämän opinnäytteen sijoittaminen juuri Karhukuntien nuorten mediapajahankkeeseen tuntui luontevalta. Tämän opinnäytteen tavoitteena on tutkia nuorisotyössä tehdyn mediakasvatuksen merkitystä juuri kyseisen hankkeen kohdalla ja pohtia vaihtoehtoja yhteisen työntekijän toteuttamille säännöllisille mediapajoille. Käyttämäni aineisto muodostuu aiemmista aiheita käsittelevistä julkaisuista sekä haastatteluista. Tulen myös kirjoittamaan omista kokemuksistani. Työni teoreettisena viitekehyksenä toimii pääasiassa kriittinen mediakasvatus, mutta sivuan lyhyesti myös nuorisokasvatusta. Pohdin, miten kriittisen mediakasvatuksen periaatteita voitaisiin mukaila nuorisotyössä.

Lyhyesti kriittisen (media)kasvatuksen päätavoitteina voidaan mainita ihmisten välinen tasa-arvoisuus (esimerkiksi sukupuolten tai etnisten ryhmien välinen), poliittisen tietoisuuden lisääminen sekä yhteiskunnalliseen osallistumiseen kannustaminen. (Mm. Herkman 2007.) Monet nuorisotyön tavoitteiksi nimetyt asiat muistuttavat näitä tavoitteita, joten koen niiden yhdistämisen nuorten mediakasvatukseen mielekkääksi. Nuorisotalo-kampanjan

suunnittelussa ainakin osa tavoitteista toteutui, kun nuoret keksivät ottaa itselleen tärkeän asian ajamiseen mukaan mainonnan keinoja, ja yhdistivät omiin argumentteihinsa muun muassa tekstiviestipalstoilta tutun valituslauseen. Keskityn siis pohtimaan, miten mediakasvatuksen avulla lisätään nuorten kriittistä suhtautumista mediaan sekä edistetään osallistumista yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Nuorisotyö mediakasvatuksen kenttänä

Tämän luvun tarkoituksena on luoda yleiskatsaus nuorisotyön kenttään ja pohtia miten mediakasvatus siihen sijoittuu.

Mediakasvatuksen lähtökohtia

Aikuisten suojeleva ote on määrittänyt jo pitkään puhetta lasten ja nuorten median käytöstä. Huoli nousee etenkin silloin, kun markkinoille tulee uusi ”teknologisen vuorovaikutuksen väline”. Etenkin internet ja pelaaminen ovat esimerkkejä tällaisista aiheista niiden mahdollisesti vahingollisen sisällön (esimerkiksi väkivalta, yliseksuaalisuus, porno) vuoksi. (Kotilainen 2007b, 140.) Toisaalta se, että media on väistämättä merkittävä osa tämän päivän lasten ja nuorten elämää ja kehitystä, on tiedostettu jo jonkin aikaa. Mediakulttuuri ja erityisesti populaarikulttuuri toimivat nykypäivänä usein pohjana lasten ja nuorten oppimiskokemuksille (Suoranta 2003, 172).

Nuorten mediakasvatuksen tarve on tiedostettu myös nuorisotyössä jonkin aikaa. Selkeitä, toistuvia toimintatapoja ei kuitenkaan ole helppo löytää nuorisotyön ollessa ylipäättään hieman vaikeasti määriteltävä alue puhuttaessa työn funktioista ja metodeista. Käytännöt siis vaihtelevat kunnittain ja jopa työntekijöittäin. Osa kokee, että nuorisotyön tulisi entistä selkeämmin ottaa myös media huomioon ”nuorten tilana”, toiset taas kokevat mediakasvatuksen tärkeäksi lähinnä Kotilaisen (2007b, 140) kuvaamien lapsia ja nuoria suojelevien näkökulmien valossa.

Kupiainen ja Sintonen (2009, 15) määrittelevät mediakasvatuksen ”kasvatukseksi ja opiksi mediasta median parissa.” (Kupiainen & Sintonen 2009, 15.) Ensisijaisena tavoitteena on kehittää medialukutaitoa, johon liittyy mediatekstien vastaanottamista sekä tuottamista. Mediatekstien tuottamisessa vuorovaikutteisuus, osallisuus ja omaehtoisuus ovat keskeisiä. Medialukutaito ei synny hetkessä, vaan se on taitojen kehittämisestä ja opettelusta syntyvä jatkumo. Tällöin se on luonteeltaan sosiaalista ja osa elinikäistä oppimista (Mt.)

Kotilainen (2007a, 155) taas tuo esiin seuraavat kolme näkökulmaa, joiden kautta mediataitojen toteutumista voidaan tukea:

- Mediatuotanto; itse tekeminen sekä tuotannon prosesseihin ja taustoihin tutustuminen
- Median ilmaisutapojen ymmärrys
- Oman mediasuhteen reflektointi

Lisäksi Kotilainen (mt. 156) lisää mukaan tietoyhteiskunnan kansalaisuuden näkökulmasta nuorten tietoisuuden osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista, sekä heidän mediankäyttötaitonsa.

Nuorisotyön funktioita

Nuorisotyötä ohjaa ja määrittää nuorisolaki. Nuorisolaki määrittelee nuoreksi alle 29-vuotiaat ja nuorisotyöksi toiminnan, joka on ”nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä

vuorovaikutusta.” (Nuorisolaki 72/2006, 2§.)⁵ Laki on kuitenkin hallinnollis-normatiivinen näkemys nuorisotyöstä, eikä se siksi kata kaikkia sen pyrkimyksiä tai käytäntöjä. Näin ollen nuorisolaki määrittelee vain osaa nuorisotyöstä. Esimerkiksi alan elävästä luonteesta, jatkuvasti muuttuvista toimijoista, historiattomuudesta ja perustutkimuksen puutteesta johtuen eri nuorisotyötä harjoittavat tahot (mm. järjestöt, seurakunnat, oppilaitokset) määrittelevät toimintaansa monin eri tavoin. (Nieminen 2007, 22.)

Nuorisotyölle on moniin muihin nuorten kanssa työskenteleviin tahoihin verrattuna tyypillistä, että sillä voi olla samaan aikaan useita eri tehtäviä. Juha Nieminen (2007, 23-26) nostaa nuorisotyön perusfunktioiksi seuraavat osat:

- sosialisatiofunktio (nuoren liittyminen kulttuurin, yhteiskunnan ja lähiyhteisön jäseneksi)

---

⁵ Nuorisolakia uudistetaan parhaillaan, ja uusi laki tulee tavoitteen mukaisesti voimaan vuonna 2016. Uudistamisen yhteydessä myös nuorisolain ikärajaa tarkastellaan uudelleen. (Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivut.)

- personalisaatiofunktio (nuoren kehittyminen omaksi itsekseen)
- kompensatiofunktio (edellä mainituissa esiintyvien puutteiden ja vaikeuksien korjaaminen)
- resursointi- ja allokointifunktio (yhteiskunnan voimavaroihin ja niiden suuntaamiseen vaikuttaminen)

Mediapajojen näkökulmasta näistä kaksi ensimmäistä ovat keskeisimpiä. Mediapajahankkeessa resursointi- ja allokointifunktio oli myös melko merkittävä: tavoitteena oli mahdollistaa nuorten yhteiskunnallinen vaikuttaminen sekä vaikuttaa siihen miten nuoret huomioidaan päätöksenteossa (vrt. Nieminen 2007, 26). Tämä näkökulma on esillä, kun pohditaan miten nuorissa voidaan herättää halua vaikuttaa elinoloihinsa. Toisaalta nämä funktiot toimivat usein limittäin. Nieminen (mt. 27) huomauttaakin, että monifunktioisuus ja ”funktionaalinen eriytymättömyys” on nuorisotyölle varsin ominaista.

Nuorisotyön sosialisatiofunktio on perinteisesti nähty arvojen, roolien, käyttäytymistapojen ja toimintamallien siirtämisenä uudelle sukupolvelle. Sitä ei tulisi kuitenkaan

nähdä vain sopeuttavana tai yksisuuntaisesti toimivana ennestään tuttujen perinteiden juurruttamisena, vaan sen tulisi mahdollistaa nuorten osallistuminen ”yhteisöjen ja yhteiskunnan kehittämiseen ja uudistamiseen.” (Nieminen 2007, 23-24.) Keskeiseksi nouseekin poliittinen sosialisatio: kansalaisyhteiskunnan ja poliittisen järjestelmän toimintatapojen opettaminen sekä osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollistaminen. (Mt.)

Nuorisotyössä on viime vuosina kiinnitetty huomiota myös nuorisotyöntekijöiden ammattietiikkaan. Verrattain uusi, muutama vuosi sitten julkaistu nuorisotyön ammattieettinen ohjeistus sisältää muun muassa seuraavat kohdat:

- Nuorisotyön tavoitteena on, että jokainen nuori saavuttaa omien voimavarojensa ja näkemyksensä mukaisen paikkansa yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä.
- Nuorisotyö on kohtaamista, kannustavaa kasvatusta ja yhdessä tekemistä.
- Nuorisotyö vahvistaa nuoren osallisuutta lähiyhteisöissä, eri kulttuureissa ja yhteiskunnassa.

- Nuorisotyöntekijä toimii nuoruuden ja nuorten elinolojen tulkkina.

(Nuorisotyön ammattieettinen ohjeistus.)

Ennen kaikkea nuorisotyössä tai -tutkimuksessa tulee huomioida, että nuoret eivät muodosta yhtenäistä ryhmää, jonka kaikkiin jäseniin pätevät samat sosiaaliset ja kulttuuriset määritelmät. Jokainen nuori on yksilö, ja nuoruus on käsitteenä moniulotteinen. (Nivala & Saastamoinen 2007, 10.) Ideaalitulanteessa voisi ajatella, että nuorisotyötä määrittelevät ensisijaisesti nuoret. Buckingham (2003, 195) nostaa kuitenkin esiin hyvin tämän päivän suomalaiseen kunnalliseen nuorisotyöhön sopivan huomion⁶: myös nuorisotyö on eräänlainen instituutio, eikä sitä voida siten pitää neutraalina ympäristönä. Sen tehtävä on nähty päinvastoin hyvinkin virallisena: pitää mahdollisesti ongelmalliset nuoret ”poissa kaduilta”. (Mt.) Vastaavasti tällä hetkellä nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen näyttäytyy vastaavana periaatteellisena, joskin

---

⁶ Myös Englannissa nuorisotyö on suurilta osin julkisen sektorin rahoittamaa nuorisotila- tai kerhotoimintaa, tai vapaaehtoissektorin nuorisotyön tukemista.

hieman epämääräisenä tavoitteena. Nuorisotyö, koulun, kotien ja harrastusten ohella, osallistuu ”kunnan kansalaisten” kasvattamiseen.

Mediakasvatus ja sukupolvien väliset erot

Anttosen (1999, 123) mukaan puhuttaessa kasvatuksesta sen laajimmassa merkityksessä, sen voidaan käsittää olevan toimintaa, jossa vanhempi sukupolvi siirtää tarvittavia osia kulttuurista seuraavalle sukupolvelle. Tällaisia sukupolvelta toiselle välitettäviä asioita olisivat sellaiset, jotka ovat tarpeellisia ”inhimillisen elämän säilyttämisen ja parantamisen kannalta.” (Mt.)

Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista viidestä syystä: [1] ensinnäkään kaikki kasvatusvastuussa olevan sukupolven edustajat eivät ole yksimielisiä. [2] Kasvattava sukupolvi ei myöskään välttämättä tiedä, mikä on tavoitteiden kannalta hyväksi tai tarpeellista. [3] Kolmanneksi historiassa ja yhteiskunnassa on liikaa ristikkäisiä prosesseja, jotka estävät yllä olevan mallin toteutumisen. [4] Nuorempi sukupolvi

saattaa myös hallita paremmin tiettyjä tiedollisia ja kulttuurisia asioita kuin sitä edeltävä. [5] Viidenneksi esimerkiksi sukupolvikonfliktit ja erityiset yhteiskunnalliset murrokset rakentavat erimielisyyttä ja ristiriitaisuutta sukupolvien välille. Lyhyesti voidaan siis todeta, että traditiot sekä siirtyvät että muuttuvat siirtyessään sukupolvelta toiselle. (Anttonen 1999, 123.) Neljäs Anttonen esittämistä syistä kuvastaa mielestäni hyvin niitä ongelmia, joita mediakasvatuksen kentällä toisinaan kohdataan.

Viestinnän tutkimuksessa puhutaan erilaisista mediasukupolvista. Se media, joka on ollut vallitseva viestintäteknologia tai ollut uusi kullekin sukupolvelle määrittelee mediasukupolven. Mediakasvatuksen ongelmana ollaankin pidetty kasvattajien ja nuorten erilaisia mediasukupolvia. (Herkman 2007, 68-70.) Mediakasvatuksen toteuttaminen vaatiikin työntekijältä ainakin jonkinasteista paneutumista aiheeseen, sekä ajankohtaisten viestintätapojen seuraamista.

Ympäristö, jossa nuoret kasvavat, on selkeästi erilainen⁷ kuin se ympäristö, jossa heidän kasvattajansa ovat eläneet nuoruutensa. Kuitenkaan ei voida puhua pelkästään erilaisista mediaympäristöistä tai kulttuureista, vaan laajemminkin erilaisista tavoista nähdä maailma ja itsensä sen osana. Tämä aiheuttaa ongelmia sille, miten paljon kasvattajat voivat olettaa tietävänsä aiheesta, ja kuinka asianmukaista mediaopetus voi näin ollen olla. (Buckingham 2003, 159.)

Jokainen aikakausi asettaa omat lukutaitovaatimuksensa (Hannula & Suoranta 2006, 213). Kulloinkin ajankohtaisimmat mediavälineet ja niihin liittyneet keskustelut ovat vaikuttaneet mediakasvatuksen kehitykseen. Esimerkiksi 1980-luvulla videolla oli keskeinen asema, 1990-luvulla taas tietokoneilla. 2000-luvulla mediakasvatuksessa taas on hyödynnetty monia eri medioita. (Kupiainen & Sintonen 2009, 11.) 2000-luvun nuoret ovat eläneet koko ikänsä maailmassa, jossa erilaiset tuotemerkit ovat itsestään selvä osa maailmaa. Kulttuuri ei

---

⁷ Toisaalta onko nuorempi sukupolvi koskaan ollut täysin, tai edes suurimmilta osin, edeltäjänsä kaltainen?

enää muodostu ”median kautta välittyneistä kokemuksista” tai ”elämästä medioiden äärellä”. Kyse on brändikulttuurista, jossa brändit kilpailevat monin tavoin nuorten huomiosta. Ne ovat keskeisessä asemassa identiteetin rakentumisessa. (Kupiainen 2006, 197.)

Mediakasvatus nuorisotyössä

Nuorisotyöllä on erityinen asema nuoren persoonallisuuden kehityksen ohjaamisessa. Merkittäväksi nousee nuorten vapaaehtoinen mukanaolo. Tämän vapaaehtoisuuden myötä nuorisotyölle on ominaista nuorten tarpeiden kuuleminen ja kunnioitus. Kulttuurisen nuorisotyön erityisalue on osoitus siitä, että kulttuurisella toiminnalla on nykypäivänä suuri merkitys nuorten personalisaatiossa. Tällaisella toiminnalla nuorille voidaan antaa sellaista ohjausta, johon kodeilla ja kouluilla ei ole resursseja. (Nieminen 2007, 24-25.)

Englantilainen mediakasvatuksen asiantuntija ja pitkän linjan tutkija David Buckingham (2003, 190) toteaa nuorten

vapaa-ajan oppimisympäristöjen eroavan huomattavasti perinteisestä, koulun tarjoamasta opetuksesta. Buckingham (mt.) pohtii vaihtoehtoja luokkahuoneissa tapahtuvalle mediakasvatukselle ja nostaa nuorisotyön yhdeksi esimerkiksi informaalista oppimisympäristöstä.

Tätä opinnäytettä varten tekemissäni haastatteluissa (ks. Tutkimuksen toteutus -luku) nuorisotyö koettiin mediakasvatuksen näkökulmasta joustavaksi ympäristöksi, sillä toiminta tapahtuu nuorten vapaa-ajalla. Se antaa enemmän sijaa nuorten toiveille ja on jossain määrin myös monipuolisempaa kuin esimerkiksi koulujen mediaopetus. (Palomäki, haastattelu, 6.9.2013; Peltomaa, haastattelu, 11.9.2013; Leppänen, haastattelu, 16.9.2013.)

Nuorten vapaa-ajalla järjestettävässä toiminnassa keskusteleva ote sekä itse tekeminen korostuvat. Tekemisen kautta tai sen yhteydessä kuitenkin myös opitaan paljon asioita, jotka eivät välttämättä muuten tule luontevasti esiin nuorisotilan arjessa. Tällaisia asioita ovat muun muassa tekijänoikeudet ja plagiointi. (Kankilampi, haastattelu, 9.9.2013.) Nuorten toiveista lähteminen, vapaaehtoisuus ja

sen kautta syntyvä sitoutuminen sekä joustava toimintaympäristö antavat nuorisotyölle hyvän pohjan mediakasvatukselle ja nuorten mediatuotannolle.

Huomion kiinnittäminen ruohonjuuritason toimintaan ja ihmisten arkeen on todella tärkeää, sillä yhä useammin oppiminen tapahtuu jossakin muualla kuin kasvatus- ja koulutusinstituutioissa (todennäköisesti tietokoneen äärellä) (Rantala 2007, 137; vrt. Buckingham 2003, 189). Yhteistyö koulun kanssa nähtiin kuitenkin hyvin tärkeänä ja kehitettävänä asiana muun muassa pajojen markkinoinnin kohdalla, mutta myös siksi, ettei erityisesti pienissä kunnissa tehtäisi ”päällekkäistä työtä”, vaan nuorisotyön tarjoama mediakasvatus olisi selkeästi erilaista. (Kankilampi, haastattelu, 9.9.2013; Lempiäinen, haastattelu, 10.9.2013; Peltomaa, haastattelu, 11.9.2013; Leppänen, haastattelu, 16.9.2013; Lahti, haastattelu, 26.9.2013.)

Kriittinen mediakasvatus

Seuraavaksi tarkastelen kriittistä mediakasvatusta, sen historiallisia ja filosofisia lähtökohtia sekä sijoittumista nyky-yhteiskuntaan. Suurin osa lähdemateriaalista sijoittuu kouluympäristöön. Pysin sijoittamaan sen sopivilta osin nuorisotyön kontekstiin.

Kriittisen mediakasvatuksen historiallisia lähtökohtia

Kriittisen kasvatuksen juuret ovat marxilaisessa perinteessä, ja erityisesti Frankfurtin koulukunnan 1930-1960-luvuilla tekemä työ⁸ on toiminut vahvana perustana kriittiselle kasvatukselle Euroopassa. (Herkman 2007, 16-18.) Kriittiseen kasvatusajatteluun vaikutti vahvasti se yhteiskunnallinen ympäristö, jossa se sai alkunsa: toinen maailmansota, ”kansallissosialistisen Saksan nousu ja tuho” sekä keskitys- ja tuhoamisleirit. Siitä huolimatta sen

---

⁸ Frankfurtin koulun merkittäviä hahmoja olivat mm. Max Horkheimer (1895-1973), Jürgen Habermas (s. 1929), Theodor W. Adorno (1903-1969) sekä Walter Benjamin (1892-1940) (Herkman 2007, 16-18.).

tavoitteet ovat paremmassa tulevaisuudessa. (Anttonen 1999, 96-97.)

Moderniin kasvatukseen sisältyneen ihanteellisuuden, moraalisesti ylevien ja korkean sivistystason omaavien lasten kasvattamisen ohien haluttiin luoda realistisempi kuva, joka huomioi myös ihmisen ”pimeän puolen”. Kriittisen kasvatustieteen mukaan kasvatusta ei voi tarkastella yhteiskunnasta, kulttuurista ja historiasta irrallisena. Erityisesti 1960-luvulla kriittisen kasvatustieteen yhteydessä konkreettisenä tavoitteena oli, emansipatorista kasvatusideaa mukailleen, kasvatuksen vapautuminen kaikkien saavutettavaksi, mikä ”merkitsisi ja tuottaisi sivistystä”. (Mt.)

Niin ikään Frankurtin koulun tunnettuihin jäseniin, joskaan ei kriittisen teorian suurimpiin vaikuttajiin kuulunut Walter Benjamin toteaa, että havainnoinnin tapa on olennaisesti riippuvaista kulloisistakin historiallisista olosuhteista. Samaten kun taide muuttuu, muuttuu myös tapa havainnoida. Benjamin kirjoittaa: "(ja) jos nykyiset muutokset havainnointimekanismeissamme voi tulkita

auran rappeutumiseksi, niin voidaan myöskin osoittaa ne sosiaaliset edellytykset, jotka tähän ovat johtaneet." (Benjamin 1936/1989, 145.)

Saksalainen kriittinen kasvatustiede tähtäsi menneisyydestä ja "kulttuurin autoritaarisista juonteista" vapautumiseen sekä traumaattisten kokemusten purkamiseen, minkä voidaan laajasti ottaen ymmärtää tarkoittaneen "kokonaisen kulttuuripiirin uudelleen muovaamista ja muotoutumista." (Mt.) Sen sijaan amerikkalaisissa ja australialaisissa versioissa kriittisen kasvatuksen merkinä totuttiin pitämään toiminnallisuutta: käytännön toimintaa, demokraattista kasvatusta ja yhteiskunnallisten epäkohtien poistamista. Näitä suuntauksia voidaan kuitenkin toisaalta kritisoida tieteellisen analyttisyyden ja itsereflektiivisyyden puutteesta. (Anttonen 1999, 97-98.)

Frankfurtin koulun ohella brasilialaisen Paulo Freiren (1921-1997) työtä voidaan pitää merkittävänä osana kriittisen kasvatuksen historiaa. Freiren ajattelussa kasvatusta yhdistyi Latinalaisen Amerikan vasemmistolaiseen kansallisaktivismiin. Kasvatuksen tavoitteena oli parantaa

kansalaisten tietoisuutta yhteiskunnallisista asioista, mikä taas edistäisi yhteiskunnallisen eriarvoisuuden poistumista ja solidaarisuuden lisääntymistä. Freiren ajatteluun kuului keskeisesti ajatus siitä, että kasvatus tarjosi ”toivon paremmasta”. (Herkman 2007, 15.)

Kriittinen mediakasvatus käytännössä

Kriittinen mediakasvatus on sellaista toimintaa, jonka avulla arkipäiväiset tapahtumat ja erilaiset mediaesitykset voidaan tarkastella ideologisissa, poliittisissa ja mielihyvän konteksteissa. Sen pyrkimyksenä on lisätä mediatajua, kykyä nähdä miten eri viestinnän muodot toimivat ja miten niiden sisällä synnytetään erilaisia tapahtumia ja merkityksiä. Kriittisessä mediakasvatuksessa myös esteettis-eettinen näkökulma on läsnä. Sen avulla pyritään lisäämään kasvatettavien kykyä ja valmiuksia analysoida ja tehdä mediatuotteita, sekä heidän toimintakykyään ja kriittistä asennettaan. Usein lähtökohtana on mediasuhteiden pohdinnan syventäminen media-analyysin ja itse tekemisen kautta. (Mt.)

Suoranta (2003, 162) esittää, että kriittisyyteen voidaan liittää seuraavia piirteitä:

- Tietoisuus siitä, että ihmiset ja ihmisryhmät ovat teoillaan vaikuttaneet yhteiskuntaan ja historiaan.
- Kulloistenkin vallankäyttäjien sekä heidän tarkoitustensa ja keinojensa tiedostaminen.
- Taito ajatella, lukea, kirjoittaa, puhua ja keskustella analyttisesti siten, että asioita suhteutetaan, arvostellaan, vertaillaan ja arvioidaan.
- Yhteiskunnassa esiintyvien taantumuksellisten arvojen, arvostusten ja stereotyyppien (kuten yhteiseksi tietoisuudeksi kyseenalaistamattomana periytynyt rasismi, seksismi, sankari- ja kulutuskultit tai nationalismi) ymmärtäminen ja purkaminen.
- Kriittis-dialogisten neuvottelukäytänteiden suosiminen ”massoittuneen koulutusjärjestelmän epä-älyllisten ja autoritaaristen käytänteiden” (Suoranta 2003, 162) sijaan.

Sen sijaan Rantala (2007, 138) esittää käsitellessään kriittisiä lukutaitoja mediayhteiskunnassa, että ”tekstien tarkastelun yhtenä päämääränä on tehdä näkyviksi ne ideologiat, joista

teksti kumpuaa.” (Rantala 2007, 138.) Teksteistä voidaan löytää esimerkiksi erottelua yhteiskunnassa ”hyvinä” tai ”pahoina” pidettyihin asioihin. Lukutaidolla ei tulisi viitata vain lukemiseen tai kirjoittamiseen, vaan laajemmin sivistykseen. Nykyisin sillä voitaisiin viitata esimerkiksi mediasivistykseen, johon sisältyy myös kulttuurisia, eettisiä ja poliittisia näkökulmia. (Mt.)

Kriittinen mediakasvatus nuorisotyössä

Kouluympäristössä se, että opettaja ottaa luokan ulkopuoliset oppimisympäristöt, kuten lehdet, pelit, elokuvat ja musiikin, mukaan opetukseen, saattaa johtaa siihen, että hauska ja kivasta tulee jotakin epäaitoa, epäspontaania ja pakonomaista (Suoranta 2003, 167).

Uskoisin, että nuorisotyöhön voidaan soveltaa samankaltaista ajattelua. Nuorisotilalle kavereiden kanssa vapaa-aikaansa viettämään tulleet nuoret eivät välttämättä innostu työntekijän yrityksistä tehdä yhdessä media-analyysyjä, tai sen enempää itse tekemisestäkään kun aloite

tulee työntekijältä. Nuorisotyöntekijän valmiiksi asettamat tavoitteet mediatyöskentelylle saattavat tuntua yhtä epäluontevilta kuin opettajankin siitäkin huolimatta, että taustalla olisi ollut työntekijän perehtymistä nuorten elämässä keskeisiin medioihin.

Juuri ennalta asetetut odotukset nuorten projekteille saattavat lopulta vain rajoittaa nuorten toimintaa ja johtaa kriittisten lukutaitojen näkökulmasta jopa huonompiin lopputuloksiin. Siitä syystä mediapajoja vastaavan toiminnan luonnollinen sijoittaminen nuorisotalojen ja -tilojen arkeen on ongelmallista, eikä pelkkiä tehtäviä teettämällä saada aikaan oikeasti rohkeita kannanottoja tai syvällisiä analyysyjä.

Kriittiselle mediakasvatukselle tyypillisiä kysymyksiä voidaan lähestyä esimerkiksi representaatioiden tarkastelun näkökulmasta. Tällöin keskeisimpiä tarkastelun kohteita ovat sukupuolen, seksuaalisuuden, etnisyyden ja rodun, kansalaisuuden ja kulttuurin, vähemmistöjen ja erilaisuuden sekä uskonnon ja elämäkatsomuksen esittäminen. Lisäksi voidaan tarkastella yhteiskuntapoliittisten ja taloudellisten

tai kaupallisten tavoitteiden näyttäytymistä esityskäytännöissä. (Herkman 2007, 82.)

Nämä representaatiot ovat sellaisia, joita nuorten kanssa voitaisiin ottaa keskusteluun esimerkiksi elokuvaillan yhteydessä, tai puhuttaessa mainonnasta. Tällä hetkellä esimerkiksi maahanmuuttokeskustelu on erityisesti internetissä hyvinkin kiivasta, ja siihen tulisi mielestäni tarttua myös nuorisotyössä. Liikkeelle voitaisiin lähteä esimerkiksi pohtimalla miten media esittää eri ihmisryhmät, ja miten niiden esityskäytännöt eroavat toisistaan, sekä siitä millaisia asenteita niiden pohjalta voi syntyä.

Kriittiset lukutaidot ja yhteiskunta

Tämän luvun tarkoituksena on käsitellä kriittisten lukutaitojen sijoittumista nyky-yhteiskuntaan.

Yhteiskunta kasvatuksen määrittäjänä

Anttilan (2008, 21) mukaan yhteiskunnallinen todellisuus heijastuu aina myös oppilaan kokemusmaailmaan. Jokainen oppilas kokee kuitenkin yhteiskunnan ja ympäröivän todellisuuden eri tavoin, ja siksi oppilaan elämäntilanne toimii lähtökohtana kriittiselle pedagogiikalle. Yhteiskunnallinen muutos tapahtuu ”oppilaan kriittisen tietoisuuden rakentumisen kautta”. (Anttila 2008, 21.) Kriittinen kasvatus, kannustaessaan ihmisiä aktiiviseen kansalaisuuteen ja poliittiseen tietoisuuteen, voi osaltaan edesauttaa huolehtimaan hyvinvointivaltion rakenteesta ja kansalaisyhteisyydestä, jotka vaativat jatkuvaa työtä toteutuakseen. Erityisesti globaali markkinaliberalismi on 1980-luvulta lähtien asettanut haasteita solidaarisuuden ja

tasa-arvon ihanteiden toteutumiselle. (Herkman 2007, 19-20.)

Koulun tehtävänä on perinteisesti ajateltuna kasvattaa ja valmentaa lapsista ja nuorista kunnollisia yhteiskunnan jäseniä, toisin sanoen sosiaalista. Toisaalta koulun voidaan katsoa laittavan yksilöt "yhteiskunnan muottiin". Kuitenkin tästä huolimatta koulun tulisi erityisesti valistusihanteen mukaan kasvattaa oppilaista itsenäisesti ja jopa kriittisesti ajattelevia yksilöitä. Toisinaan tämä kriittisyys näyttäytyy radikaalinakin suhteena yhteiskunnallisiin asioihin, mutta se voi tarkoittaa myös vaatimattomammin poliittiseen tietoisuuteen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kannustamista, ja siten edistää esimerkiksi yleisen tasa-arvon toteutumista. Globaali markkinatalous ja valistuksen ihanne eivät kuitenkaan kohtaa aina parhaalla mahdollisella tavalla. (Herkman 2007, 17.)

Nuorisotyöllä ei ole sellaisia tarkkaan määriteltyjä tehtäviä, joita esimerkiksi koululla on. Siten toiminta on myös vapaampaa, ja usein lähdetäänkin liikkeelle nuorten omista

toiveista ja tarpeista. Yhteiskunnallinen ilmapiiri ja taloustilanne heijastuvat kuitenkin myös nuorisotyöhön.

Yhdysvaltalaisen sosiologi Richard Sennettin (2007) mukaan ihmisille elinikäisiä työpaikkoja luovia, vuodesta toiseen samoja tuotteita valmistavia yrityksiä ei enää ole. Samalla myös hyvinvointi-instituutit, kuten terveydenhuolto ja koulutus, ovat muuttuneet muodoltaan joustavammiksi ja mittakaavaltaan pienemmiksi. Tämä on johtanut Sennettin mukaan siihen, että myös monien ihmisten elämä on pirstaloitunut pienten yhteisöjen vähentyessä. (Sennett 2007, 9-10.)

Toisaalta modernissa yhteiskunnassa juuri erilaiset organisaatiot vastaavat monista tehtävistä, jotka traditionaalisessa yhteiskunnassa kuuluivat perheelle, suvulle ja kylille (mm. koulutus- ja terveydenhuolto-organisaatiot). Tämä on johtanut siihen, että ihmisten välisistä suhteista on tullut muodollisia, ammatillisia ja byrokraattisia, ja niitä säätelevät normit sekä viralliset säännöt. (Antikainen, Rinne & Koski, 2006, 19.) Usein suuret kulttuuriset muutokset, globaalin uusliberalismin

nousu ja medioituminen on nähty myös enemmän tai vähemmän vieraannuttavina ja ihmisten välistä yhteisöllisyyttä vähentävinä ilmiöinä (mm. Sennett 2007, 11).

Henkisestä pääomasta on tullut tärkeämpää kuin fyysisestä. Kansalaiselta vaaditaan ”elinikäistä oppimista”, ”aktiivista kansalaisuutta” ja ”sosiaalista pääomaa”. Sen sijaan, että kyseessä olisi yksilön henkinen kehitys näiden asioiden kautta häntä itseään varten, voidaan niiden nähdä kriittisesti tulkittuina toimivan välineinä muun muassa näennäisen demokratian ylläpitoon sekä yritysten ja julkisten organisaatioiden toiminnan tehostamiseen. (Suoranta ym. 2008, 19.)

Yrittäjyyttä, tai ainakin yrittäjähenkistä työskentelytapaa korostetaan jo opintojen alkuvaiheilla. Koululaitoskin on siis jo jonkin aikaa valmistanut oppilaitaan kilpailuyhteiskuntaan. Sennettin (2007) esittämiä nykyisenslaisessa yhteiskunnassa selviytymisen takaavia arvoja ja kykyjä ovat esimerkiksi kyky ennakoida asioita,

kyky sietää epävakautta, emotionaalinen sitoutumattomuus työpaikkaan sekä mukautumiskyky.

Sennettin (2007) kuvaamista selviytymisen takaamista arvoista ja taidoista tulee arkielämän esimerkkinä mieleen ”paineensietokyky”, jota ainakin työpaikkailmoitusten ja oppilaitosten aineiden esittelyjen perusteella vaaditaan useammassakin yhteydessä. Kyse on siis kyvystä sietää epävarmuutta ja epävakaita ympäristöjä sekä mukautumisesta tehtävään kuin tehtävään, tilanteessa kuin tilanteessa. ”Moniosaajuus” kuvastaa myös ihanteellista mukautumiskykyä, vaikkei sillä ehkä enää tarkoiteta ainakaan samassa mittakaavassa sellaista ”vähän tuota, vähän tätä, muttei mitään kunnolla”-tyyppistä ilmapiiriä, jossa esimerkiksi itse aloitin ensimmäiset lukion jälkeiset opintoni vuonna 2007. Edellä mainittuja taitoja vaaditaan kyllä edelleen (ja yhä enemmän) monissa ammateissa – myös nuorisotyössä.

Nuorisotyön haasteet nyky-yhteiskunnassa

Myös julkisten organisaatioiden toimintaa joudutaan tehostamaan. Tämä saattaa olla ongelmallista silloin, kun pyritään tekemään mahdollisimman tehokasta ja laajasti vaikuttavaa työtä sellaisella alueella, joka perustuu vahvasti inhimilliseen vuorovaikutukseen ja tietoon. (Suoranta ym. 2008, 19.) Esimerkiksi monen kunnan mahdollisuudet tarjota kahden kesken tai pienryhmässä tehtävää henkilökohtaista tai yksilöityä työtä ovat pienet, ja suuriin tapahtumiin ja -kampanjoihin panostaminen on tehokkaampaa. Tähän liittyy toki kysymys nuorisotyön ensisijaisista tehtävistä, mutta toisinaan tulee väkisinkin miettineeksi miten hyvin lopulta tällaiset yritysmaailmassa tutut menettelytavat toimivat työssä, joka on pitkään perustunut inhimilliseen kanssakäymiseen suhteellisen pienissä ryhmissä.

Keskittymällä vain esimerkiksi kampanjoihin ja tapahtumiin voidaan varmasti tavoittaa suurempi määrä nuoria, mutta kuinka monelle jää kovinkaan henkilökohtainen tai

huomioiduksi tullut tunne niiden jälkeen? Lisäksi tavoitteiden toteutumista mitataan usein tilastollisesti vaikkapa osallistujien määrän mukaan, kuten yrityksessä mitataan tuotteen myyntitavoitteiden toteutumista. Palavereissa muistutetaan lähes joka kerta, miten tärkeää toiminnan hyvä markkinointi on, jotta tavoitteisiin päästään. Mediapajahankkeessa tämä konkretisoitui, kun markkinointi ja toiminnan merkityksen perustelu tuntui vievän välillä valtaosan työajasta. Yritysmäiset käytännöt ovat siis nykypäivänä tuttuja myös aloilla, joihin niiden ei aivan heti kuvittelisi liittyvän. Siten myös tällaisilla aloilla henkilöstöltä vaaditaan uudenlaisia taitoja, kuten kykyä suunnitella ja organisoida omaa työtä, asettaa konkreettisia tavoitteita ja lopulta markkinoida toimintaa siten, että näihin tavoitteisiin päästään.

Hanhela (2014, 50) aloittaa lektionsa analysoimalla nyky-yhteiskunnan ilmiöitä Adornon ajatusten ja erityisesti tämän ”ajanhengen”-käsitteen valossa. Hän nostaa esiin seuraavia asioita: yksilöistä on tullut ”kansalaisia”, koululaisista ja päiväkotilaisista ”asiakkaita” ja kasvattajista ”palveluntuottajia”. Ajanhenkeä kuvaa ilmaus

”huomiotalous”, jossa itseen kohdistuvan arvostuksen saaminen etenkin sosiaalisessa mediassa on keskeistä, ja julkisuudesta tulee eräänlainen itseisarvo. Samaan aikaan ihmisten välinen vuorovaikutus vähenee. (Mt. 50.) Hyvin erilaisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa kirjoitetut, yli puoli vuosisataa vanhat kirjoitukset eivät tietenkään käänny nykypäivään ongelmitta. Seuraavaksi aion kuitenkin, ehkä hieman Hanhelan (mt.) tavoin, lähestyä klassikkotekstejä yrittäen sijoittaa niitä nykyaikaan.

Kulttuuriteollisuus

Horkheimer ja Adorno kirjoittavat Kulttuuriteollisuus -valistus joukkohuijauksena -tekstissään (1944/2004, 10), että ”heikkojen ja epäitsenäisten kulttuurimonopoliin” (mt.) on mielisteltävä todellista vallanpitäjää, teollisuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että kulttuurialasta tulee riippuvaista esimerkiksi sähköteollisuudesta tai pankeista, ja siten ne kytkeytyvät toisiinsa taloudellisesti. Erot eri hintatason elokuvien tai aikakauslehtien välillä eivät johdu siitä, että niiden sisältö olisi ratkaisevasti laadultaan erilaista. Sen

sijaan kuluttajat luokitellaan, organisoidaan ja kartoitetaan näiden erojen kautta. Horkheimer ja Adorno kirjoittavat: ”-- Kaikki mekaanisesti erilaisiksi tehdyt tuotteet osoittautuvat lopulta samanlaisiksi.” (Mt. 10-11.) Näennäisesti laadultaan erilaisiksi hiotut ja eri yleisöille mainostetut tuotteet tähtäävät lopulta vain myynnin lisäämiseen. Se että tietylle yleisölle osoitetaan tietyn tyyppistä sisältöä esimerkiksi tuloryhmän perusteella, edesauttaa näennäisesti spontaania, todellisuudessa vihjeiden perusteella valittua massatuotteiden kuluttamista. (Mt.)

Anttonen (1999, 100) tuo esiin käsitellessään Adornon vaikutuksia kriittiselle pedagogiikalle, että teollistuneita ”suoritusyhteiskuntia” leimaa autoritäärinen herruus⁹, rationalisointi, massakulttuuri ja kulutus. Nämä tekijät vaikuttivat kasvatukseen ja siten ihmisten persoonallisuuden kehittymiseen, mikä mahdollisti sen, että pitkälle kehittyneissä yhteiskunnissa esineellistyminen sekä ihmisten tavaraluonteenne ja vieraantuminen nousivat esiin.

---

⁹ Autoritaarisuus huipentui kansallissosialistiseen järjestelmään, jossa herruussuhteet loivat ”pakkoa ja riippuvaisuutta vapauden sijasta”. Adornon mukaan autoritaarisia kasvatuksen ihanteita olivat kovuus ja kuri. (Anttonen 1999, 100.)

”Kulttuuriteollisuuden henki” ilmensi ”puolittaista sivistystä”, jolle on ominaista muun muassa enemmistön ajattelutapoihin mukautuvaisuus ja pyrkiminen sovinnaisuuteen. Tällaiset tavat taas edistävät prosesseja, jotka mahdollistivat järjestelmän totalitaarisen ylläpidon. Yhteiskunnalliset tavoitteet ja ”tulevaisuuden hallinta” olivat näin ajateltuna myös kasvatusta määrittäviä tekijöitä. (Mt. 100-102.)

Anttila (2008, 36) taas lähestyy Adornon ja Horkheimerin massa- ja korkeakulttuureja koskevia kirjoituksia taide-elämyksistä käsin. Suurin osa lapsista ja nuorista kuluttaa ”massakulttuurin tuotteita”, korkeakulttuurin jäädessä lähinnä hyväosaisten ja korkeasti koulutettujen ihmisten (ja heidän lastensa) käyttöön. Kaupallisen massakulttuurin maailmankuva tukee niitä uusliberalistiselle yhteiskunnalle ominaisia arvoja, joiden mukaan ostaminen ja omistaminen ovat hyveitä. (Mt. 36-37.)

Kulttuurinen valtaaminen

Freire (1968/2005, 200-201) kirjoittaa Sorrettujen pedagogiikka -teoksessaan monien muiden kriittiseen (media)kasvatukseen vaikuttaneiden teemojen ohella ”kulttuurisesta valtaamisesta”, johon liittyy ajatus toimijoista, jotka omista arvoistaan ja ideologioistaan käsin ”tunkeutuvat vallattavaan maailmaan”. ”Kulttuurisessa synteessä” toimijat tulevat toisesta maailmasta kansan maailmaan ilman ajatusta valtaamisesta: opettamisesta, välittämisestä tai antamisesta. He tulevat ”oppimaan kansan maailmasta yhdessä kansan kanssa.” (Freire 1968/2005, 200-201.) ”Kulttuurisen valtaamisen” kohdalla toimijoiden ei sen sijaan tarvitse välttämättä edes mennä itse fyysisesti vallattuun kulttuuriin, vaan se voidaan hoitaa teknologisin välinein. Tällaisella toimenpiteellä kansa pakotetaan omaksumaan toimijoiden maailmankuva, jolloin heistä itsestään tulee pelkkiä objekteja. (Mt.)

Freiren tapa käsitellä kulttuuria on joissakin määrin samankaltainen, kuin Horkheimerin ja Adornon.

Molemmissa yhteyksissä joku ylempi taho (teollisuus, valtion ylin johto tai vastaava) nähdään ujuttamassa haluamiaan viestejä kulttuurituotteiden ja teknologisten välineiden (elokuvat, aikakauslehdet, televisio) avulla kuluttajien tai kansalaisten mieliin. Ihminen, joka ei tiedosta tätä, muuttuu pelkäksi vastaanottavaksi objektiksi sen sijaan, että käyttäisi kulttuuria itsenäisenä toimijana tai edes todella vapaaehtoisesti.

Tässä yhteydessä voidaankin kysyä, kuinka usein tämän päivän nuoret esimerkiksi kyseenalaistavat ”pakkoa” käyttäjä tiettyjä sosiaalisia medioita, kun niiden merkitys vaikkapa työnhaussa on korostunut lähes alalla kuin alalla? Omana itsenään sosiaalisessa mediassa toimiminen asettaa ihmisen väkisin jonkinasteiseen mediajulkisuuteen. Tämä taas on mielestäni asia, jonka ei voida odottaa olevan läheskään kaikille luontevaa. Jos tällaisista taidoista tulee yhä keskeisimpiä työelämässä, luodaan jälleen uusia vaatimuksia ja siten uudenlaisia ihmisen ihannetyyppejä. Horkheimeria ja Adornoa lainaten: ”Ei ole muita vaihtoehtoja kuin astua mukaan tai pudota kelkasta(:)--.” (Horkheimer & Adorno 1944/2004, 25.)

Mediakasvatus osallisuuden näkökulmasta

Tässä luvussa keskityn nuorisotyön keskeiseen kysymykseen, nuorten osallisuuteen. Käsittelen sen näyttäytymistä nuorten elämässä ja mediaan liittyviä vaikuttamisen keinoja.

Mediatuotantoon osallistuminen

80 vuotta sitten kenellä tahansa oli Benjaminin mukaan mahdollisuus "kohota lehdenjakajasta ammattikilpapyöräilijäksi" (Benjamin 1936/1989, 155) lehdenjakajille järjestettyjen kisojen myötä. Samoin kuka tahansa saattoi päästä mukaan taideteoksen luomiseen, siirtyä ohikulkijasta elokuvan statistiksi. Lehdistön laajennuttua kattamaan uusia, esimerkiksi poliittisia ja ammatillisia julkiasuja yhä useammasta lehden lukijasta saattoikin tulla sen kirjoittaja. (Benjamin 1936/1989, 155.)

Tämä muistuttaa minusta siitä ideologiaa, johon sosiaalinen media (näennäisesti) perustuu: kaikki median kuluttajat

voivat osallistua sen rakentamiseen ja jokaisen luoma sisältö kasvattaa edelleen kokonaisuutta. Vaikka sen voidaan katsoa koostuvan juuri käyttäjiensä luomasta sisällöstä, on se äärimmäisen kontrolloitua ja omistussuhteet sekä niiden vaikutukset näiden medioiden taustalla ovat varmasti yhtä merkittävät kuin minkä tahansa brändin.

Se, kuinka paljon vaikkapa nuorten ”pitäisi” käyttää tai olla käyttämättä sosiaalista mediaa, tai millaisia haitallisia vaikutuksia ilmiöllä voi olla, on oma keskustelualueensa. Kriittisen mediakasvatuksen näkökulmasta keskeistä on sisällön analysointi. Tärkeää on tiedostaa, että sosiaalinen media toimii vaikuttamisen ja markkinoinnin paikkana siinä missä mikä tahansa muukin mediaympäristö. Esimerkiksi blogit muodostavat alueen, joka tulisi mielestäni huomioida lasten ja nuorten mediakasvatuksessa, erityisesti silloin, kun analyysin kohteena ovat brändit, tai ehkä helpommin lähestyttävästi mainonta. Toisaalta myös tietyt sosiaalisen median sovellukset toimivat esimerkkeinä brändikulttuurien voimasta itsessään, ja ne tuntuvat olevan monen nuoren elämässä melko itsestään selviä sosiaalisen toiminnan ympäristöjä.

Vaikuttaminen ja aktiivinen kansalaisuus

Kotilainen ja Rantala (2008, 9) kirjoittavat kansalaisvaikuttamisen käsitettä kritisoitaneen muun muassa siksi, että siihen kuuluu usein ajatus pelkästä parlamentaarisesta toiminnasta. Ihminen, joka haluaa vaikuttaa, yhdistyy helposti ajatukseen ”kunnollisesta kansalaisesta”. (Mt.)

Kriittisen kasvatusdiskurssin näkökulmasta suvaitsevaiseksi ja vastuulliseksi kasvattaminen toimi välineenä yhteiskunnalliseen muutokseen. Demokraattisessa kasvatuksessa ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa rakkaus, ymmärrys, suvaitsevaisuus ja vastuullisuus ovat keskeisessä asemassa. Tällainen vuorovaikutus taas saattaa mahdollistaa yhteiskunnan muuttamisen demokraattisemmaksi. Demokraattis-liberaalinen kasvatuskäytäntö ei kuitenkaan automaattisesti takaa tällaista yhteiskunnallista kehitystä, vaan tämänkaltainen prosessi olisi luonteeltaan hyvin laaja-alaisesti vaikuttava ja hidas. (Anttonen 1999, 104.)

Esimerkiksi nuoret tai työelämän ulkopuolella olevat ihmiset katsotaan usein marginaalisiksi ryhmiksi, joiden ääni ei kuulu yhteiskunnassa. Kriittisten lukutaitojen opettamisen yhtenä pyrkimyksenä on myös näiden ryhmien osallisuus: oman paikan ymmärtäminen ja sen ottaminen yhteiskunnassa. Media voi toimia melko yksinkertaisesti haltuun otettavana tilana, jossa vaihtoehtoisten näkemysten tuottaminen ja oman roolin testaaminen osana yhteiskuntaa ovat mahdollisia. (Rantala 2007, 145.)

Hannulan ja Suorannan (2006, 213) artikkelissa ”aktiivisen kansalaisuuden” käsite nousee brändien lukutaidon kohdalla esiin. He huomauttavat, että se mitä termillä tarkoitetaan tuntuu olevan varsin tilanneriippuvaista. Artikkelissa viitataan taiteilijaopiskelijoista koostuvaan ryhmään, jonka tarkoituksena oli vuonna 2004 Helsingissä herättää keskustelua yhteiskunnallisista epäkohdista ”let love rule”-lauseella varustettujen tarrojen ja julisteiden avulla. Ryhmän toiminta estettiin poliisin toimesta. Tässä yhteydessä ei siis ainakaan ollut kyse ”aktiivisesta kansalaisuudesta”. (Hannula & Suoranta 2006, 204-2013.)

Nuorisolaki määrittelee aktiivisen kansalaisuuden tarkoittavan ”nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa” (Nuorisolaki 72/2006, 2§). Se, miten nuorisotyöntekijä käytännössä voi kasvattaa nuoria aktiivisiksi kansalaisiksi, yhteiskunnallisiksi vaikuttajiksi ja osallisiksi median avulla jää jälleen kysymykseksi, johon on vaikea vastata. Käytännössä olen omassa työssäni kokenut, että nuorten mahdollisuudet vaikuttaa ovat lopulta melko vähäiset.

Ne formaalit kansalaisvaikuttamisen keinot, joita nuorille tarjotaan oletuksena (mm. kansalaisaloitteet, verkkodemokratiapalvelut sekä nuorisovaltuustot ja muut vaikuttajaryhmät) ovat lopulta mielestäni melko jäykkiä, eivätkä ne tavoita kuin pienen osan nuorista. Tuntuukin, että vaikuttamishaluisimmat nuoret ovat monella muullakin tapaa aktiivisia esimerkiksi harrastusten parissa. Lisäksi edellä mainitut palvelut ja rakenteet ovat aikuisten nuorille luomia. Etenkin alaikäisillä nuorilla on vain vähän mahdollisuuksia formaaliin poliittiseen vaikuttamiseen (Kotilainen & Rantala 2008, 8).

Osallisuus ja mediataidot

Mediataidot linkittyvät yhteiskunnalliseen osallistumiseen elämönhallintataitojen kautta. Sosiokulttuurisesta näkökulmasta katsottuna tavoitteena on kannustaa nuoria esimerkiksi ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja osallistumaan keskusteluihin mediasta, ja siten tukea heidän omaa toimijuuttaan. (Kotilainen 2007b, 144.) Kun puhutaan nuorista kuluttajina, kulutuksen symbolinen ja tuotannollinen puoli nousevat keskeisiksi. Brändeistä keskusteltaessa niiden mahdolliset negatiiviset vaikutukset (esimerkiksi yliseksuaalisuus) nuoriin nousevat usein esiin. Toisaalta tutkijat kokevat nuorten toimijuuden keskeiseksi ”brändien täyttämässä mediakulttuurissa”, ja esimerkiksi vastabrändien rakentaminen on nähty mahdollisuutena tehdä vastarintaa. (Kotilainen & Rantala 2008, 9-19.)

Tämä kuvastaa Kotilaisen ja Rantalan mukaan hyvin ristiriitaisuutta, jota esiintyy nuorten mediasuhteita koskevassa julkisessa puheessa: nuori nähdään usein sekä

vaikutusten kohteena että ”aktiivisena merkityksenrakentajana ja toimijana”. (Mt.)

Unga i media 2002 –selvityksen [Raundalen & Steen, 2002] mukaan nuorten ääni jää puuttumaan erityisesti yhteiskunnallisia teemoja käsiteltäessä. Nuoret esitetään usein uutisissa ja ajankohtaissivuilla joko uhreina (kuten väkivalta tai rikollisuus), pahantekijöinä tai ”esimerkillisinä osajina (kuten urheilijat), eikä nuoruuden asiantuntijoina. (Kotilainen & Rantala 2008, 31.) Kotilainen ja Rantala (2008, 9-10) pyysivät Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus –teosta tehdessään kahden peruskoulun kahdeksannen ja yhdeksännen luokan oppilaita kirjoittamaan media- ja vaikuttamiselämäkertansa. Tutkimuksessa mukana olleiden nuorten mielestä nuoret näkyvät sekä paikallisessa että valtakunnallisessa mediassa liian vähän, ja heitä kohdellaan joko jonkin ryhmän jäsenenä tai ongelmaisina. Erityisesti maahanmuuttajanuoret kokivat, että mediassa oli vääristetty heidän puheitaan.

Kertoessaan itsestään vaikuttajina nuoret mainitsivat keskeisimmiksi vaikuttamisen piireikseen perheen (kotiintuloajat, oma huone, lemmikit), vertaisryhmän (toisten mielipiteet ja tyyli), vapaa-ajan (harrastuksen valinta, aloittaminen ja lopettaminen) ja koulun (koulun valinta, jatko-opiskelupaikan valinta, valinnaisaineet), mutta eivät mediaa. Yhden tulkinnan mukaan medially on kulttuurissamme niin auktorisoiva rooli, etteivät nuoret (tai sen enempää aikuiset) helposti kuvittele itseään julkisina keskustelijoina tai muunlaisina vaikuttajina mediassa. Toisaalta kyse voi olla myös siitä, että aikuisilla on ylikorostunut kuva siitä, millainen rooli medially on nuorten arjessa. (Kotilainen & Rantala 2008, 25-26.) Nuorten aktiivinen suhde mediaan voi näkyä myös sen kulutuksena, tai valintana olla kuluttamatta tiettyä mediaa (Mt. 34).

Kotilaisen ja Rantasen (2008, 26) tutkimuksessa nuorten tarinoissa kulutus (pukeutuminen, syöminen, matkakohteet, hiustyyli, medialaitteet) ja media (käyttö) eivät muodostaneet vastaavaa kaksisuuntaista yhteyttä kuin muut vaikuttamisen piirit. Nuoret eivät myöskään maininneet

laajempia elämän kehitystekijöitä, kuten valtiota tai markkinoita ollenkaan. (Kotilainen & Rantala 2008, 26.)

Sivusin vastaaventyypistä ongelmaa Sasun ja Anskun kanssa käymässäni verkkokeskustelussa. Keskustellessamme siitä, millaisena nuoret yleensä näyttäytyvät mediassa, Sasu ja Ansku nostivat pienen pohdinnan jälkeen esiin sen, että nuoret ovat, erityisesti mainoksissa, usein jollakin tapaa ”autettavia”. Erityisen hyvin nuorten havainto näyttäytyy mielestäni näin eduskuntavaalien alla poliittisessa keskustelussa, jossa osa pyrkijöistä lupaa eduskuntaan päästyään aktiivisesti puuttua nuorten syrjäytymiseen. Tuntuu, että nuorten syrjäytyminen on aihe, jolla on helppo vedota juuri esimerkiksi äänestäjiin tai toisaalta kuntataloudessa niihin, jotka, kliseisesti ilmaistuna, istuvat rahakirstun päällä.

Kyse on tulevan veronmaksajan menettämisestä. Nuorisotyön tehtävä ei kuitenkaan voi olla kunnon (toisin sanoen: yleistettyjä normeja vastaavien) kansalaisten kasvattaminen, vaan se, että nuori tunnistaisi juuri omat vahvuutensa ja toiveensa elämältä. (Vrt. Rauas 2014, 62-63.)

Etenkin mediapajojen kaltaisessa (tai laajemminkin kulttuurisessa nuorisotyössä) voisi olla mahdollisuuksia ”radikaaliinkin” toimintaan esimerkiksi kulttuurihäirinnän keinoin. Aiemmin tässä opinnäytteessä esittelemäni nuorisotalon puolesta puhuva kampanja voisi olla esimerkki median hyödyntämisestä jonkin nuorille tärkeän asian ajamisessa.

Karhukuntien nuorten mediapajahanke

Tässä luvussa käsittelen opinnäytteeni taustaa, Karhukuntien nuorten mediapajahanketta: sen tavoitteita, toimintaa, vaikutuksia ja ongelmia.

”Onneksi on Ctrl+Z”

Karhukuntien nuorten mediapajahanke käynnistettiin syksyllä 2010. Hanke sai opetus- ja kulttuuriministeriöltä nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen käynnistämiseen ja kehittämiseen tarkoitettua avustusta¹⁰, mikä mahdollisti kokoaikaisen työntekijän palkkaamisen sekä joitakin laitehankintoja (mm. tietokoneita, kameroita ja äänityslaitteita).

Mediapajojen nimi Ctrl+Z syntyi hieman myöhemmin, kun yksi nuorista tokaisi pitkän työskentelyn jälkeen ”onneksi

---

¹⁰ Nykyisin ”Avustukset nuorten tieto- ja neuvontatyöhön sekä verkkonuorisotyöhön”.

on Ctrl+Z”¹¹. Nimellä pyrittiin tuomaan esiin nuorten oman tekemisen, ”yrityksen ja erehdyksen”, kautta tulleita oivalluksia mediatuotannosta sekä omasta mediakuvasta. Lausahdus ”onneksi on Ctrl+Z” ei viittaa vain mediapaja-tyyppisen toiminnan tärkeyteen, vaan myös ohjaajan asiantuntemuksen ja tuen tarpeeseen: vaikka ensisijaisena tavoitteena on nuorten oma tuotanto, tarvitaan aikuisten apua toiminnan organisoimiseen, ylläpitoon sekä käytännön työskentelyn johdatteluun ja opastukseen.

Juha Herkman jakaa Kriittinen mediakasvatus –teoksessaan (2007, 48) mediataidot seuraaviin osa-alueisiin:

- Viestintäteknologioiden ja -välineiden hallintataidot.
- Kyky arvioida ja analysoida tietoa ja viihdykkeitä.
- Viestinnän ja viestintävälineiden hyödyntäminen itsensä ilmaisemisessa.
- Yhteiskunnallinen ja yhteisöllinen vuorovaikutus viestinnän avulla.
- Poliittinen ja yhteiskunnallinen aktiivisuus.

---

¹¹ Juuri tehdyn toiminnon perumiseen käytettävä pikakomento.

Karhukuntien nuorten mediapajahankkeessa sivuttiin jossakin määrin kaikkia edellä mainittuja osa-alueita, mutta etenkin kaksi viimeistä olivat keskeisiä. Itsensä ilmaiseminen ei ollut niinkään tietoinen tavoite, vaan jotakin minkä osa mukana olleista nuorista huomasi syntyneen muiden taitojen oppimisen ohella. Kriittisen mediakasvatuksen näkökulmasta Herkmanin (mt.) esittämistä osa-alueista toinen, kyky arvioida ja analysoida tietoa, on keskeisin.

Parhaassa tapauksessa yksilön kyky tulkita vastaanottamiaan viestejä yhdistyy luovaan tuottamiseen, jolloin voidaan puhua analyyttisestä tuottamisesta (Kupiainen & Sintonen 2009, 14). Mediapajoissa keskityttiin paljon itse tekemiseen, mutta konkreettisen nuorten oman mediatuotannon ohella myös keskusteltiin mediasta ja sen vaikuttamistavoista. Mediapajoissa toteutettiin neljän vuoden aikana muun muassa lyhytelokuvia (pääasiassa animaatioita), internetsivuja ja grafiikkaa. Ensimmäisen vuoden aikana jokaiseen kuntaan perustettiin nuorten tieto- ja neuvontasivusto, mikä näkyi joissakin pajoissa nuorten osallistumisena sivustojen suunnitteluun. Etenkin

nuorempien kävijöiden kanssa pääpaino oli viestintäteknologioiden ja -välineiden hallintataitojen harjoittelussa. Palaan tähän aiheeseen myöhemmin Lähtökohtana nuoret -luvussa.

Alkuperäinen tavoite oli juurruttaa toiminta kuntiin kolmen opetus- ja kulttuuriministeriön tukeman vuoden (2010-2013) aikana, jonka jälkeen toiminta oli tarkoitus vakinaistaa kuntien yhteisellä rahoituksella (jokainen kunta olisi maksanut 1/9 vuotuisista kustannuksista). Kuntien huono taloustilanne muodostui kuitenkin esteeksi, ja ulkopuolista rahoitusta haettiin vielä toiselle, huhtikuussa 2013 alkavalle kolmen vuoden hankkeelle. Rahoitusta saatiin lopulta yhdeksi vuodeksi. Kyse oli siis virallisesti kahdesta eri hankkeesta, mutta käytännössä toisen hankkeen ensimmäinen vuosi noudatti samaa kaavaa kuin aiemmat vuodet, ja siksi siitä puhuttiin luontevammin hankkeen neljäntenä vuotena. Käytän myös tässä opinnäytteessä ilmausta ”neljäs vuosi” selkeyden vuoksi.¹²

---

¹² Tarkempi kuvaus hankkeesta on luettavissa liitteenä. Ks. Liite 1: Mediapajahankkeen neljännen vuoden loppuraportti.

Rahoituskysymysten lisäksi haasteensa toiminnalle toi se, että hankkeen aikana ohjaaja vaihtui kaksi kertaa. Eri ohjaajien taustalla ja osaamisella oli aina hieman vaikutusta pajojen sisältöön, vaikka päälähtökohtana olikin suunnitella toiminta osallistujien kiinnostuksen mukaan. Esimerkiksi minun jälkeeni työskennelleellä Satu Halmelalla oli vahva animaatiotausta, viimeisen hankevuoden ohjaajan Aleksi Salmisen pitämässä pajoissa taas käsiteltiin laajemmin elokuvia, sekä harjoiteltiin jonkin verran digitaalista maalausta tietokoneeseen liitettävän piirtopöydän avulla. Eri ohjaajat toivat mukanaan siis erilaista osaamista, mikä näkyi projektien monipuolisuutena, mutta toisaalta se johti myös tietynlaiseen jatkuvuuden puutteeseen: jokaisen työntekijän kohdalla piti aloittaa käytännössä alusta.

Lähtökohtana nuoret

Hankkeen aikana perustettiin myös kaikkien Karhukuntien nuorille suunnattu verkkolehti, jonka nimeksi valikoitu toimituksen ensimmäisessä tapaamisessa KooänVee (Karhukuntien nuorten verkkolehti). Lehdessä julkaistiin

sekä mediapajoissa että nuorten muussa vapaa-ajassa syntyneitä kirjoituksia, valokuvia, piirroksia ynnä muita vastaavia tuotoksia.

KooäNVee-lehden toimitukseen olivat tervetulleita myös ne, jotka eivät osallistuneet varsinaisiin pajoihin. Toimituksen pääasiallisena ohjaajana toimi hankkeen työntekijä, mutta työskennellessäni verkkonuorisotyöntekijänä toimin toisinaan hänen työparinaan. Ohjaajien rooli oli lähinnä avustava ja toimintaa ylläpitävä. Toimitus valitsi keskuudestaan lehdelle päätoimittajan, millä olikin lopulta suuri vaikutus lehden tekoon ja muun ryhmän motivointiin. Voisi melkein sanoa, että nuoren päätoimittajan merkitys toimituksessa oli vähintään yhtä suuri kuin ohjaajan, toki erilainen.

Toisinaan nuorille tuli pajojen ulkopuolelta tehtäviä, kuten kuvankäsittelytoita tai tapahtumien taltiointeja. Nuorten tuottaman materiaalin taso myös toisinaan yllätti. Mediapajahankkeen myötä joissakin kunnissa syntyi myös nuorten omaehtoista toimintaa, joka ei ollut sidoksissa pajaan tai sen työntekijään. Esimerkiksi Merikarvialla ja

Nakkilassa nuoret alkoivat tehdä pajan ulkopuolella elokuvia, ja Luviolla nuoret perustivat Minecraft-peliä varten oman serverin, jota he hallinnoivat ja myös vuokrasivat muille. Itsenäinen tekeminen mahdollistettiin kunnissa esimerkiksi tarjoamalla tiloja ja laitteita nuorten käyttöön. (Halmela, haastattelu, 26.8.2013.)

Mediapajahankkeessa suosituimpia projekteja olivat monena vuonna elokuvat, ja viimeisellä kaudella erityisesti kauhuelokuvat kiinnostivat. Myös oman kotipaikkakunnan ja ”nuorten paikkojen” kuvaaminen eri keinoin oli luonteva lähtökohta monille projekteille. Huittisten Vampulassa yläkouluikaisista pojista koostunut ryhmä teki mopoista ja niihin liittyvistä elämyksistä kertovan dokumentin, jota varten he muun muassa haastattelivat vanhempia kuntalaisia. KooäNVee-lehteen nuoret muun muassa valokuvasivat oman kuntansa nuorille tärkeitä paikkoja ja tekivät ruoka-arvosteluja paikkakunnan ruokapaikoissa.

Kotilainen (2007b, 146) esittelee kolme erilaista mediataitojen tasoa: perustason, kriittiset valmiudet ja emansipatoriset eli valtauttavat taidot. Perustason taidot

omaava yksilö osaa käyttää mediaa tekniskäytännöllisesti ja pystyy soveltamaan, suunnittelemaan ja arvioimaan mediaa. Kriittisiin valmiuksiin kuuluu kyky arvioida mediaa yhteiskunnallisesti ja kaupallisesti. Valtauttavat taidot omaava yksilö kykenee soveltamaan mediaa ja oppimaansa tietoa myös muihin yhteyksiin, sekä tiedostaa muutoksen tarpeen. Valtauttavat mediataidot toimivat keskeisenä lähtökohtana yhteiskuntaan ja mediaan vaikuttamisessa. (Kotilainen 2007b, 146.)

Olisi hienoa todeta, että mediapajatyöskentely toi nuorille parhaat mahdolliset valtauttavat mediataidot. Uskon, että suurin osa mediapajojen nuorista oppi itse tekemisen kautta myös ymmärtämään median vaikuttamistapoja ja sitä kautta kaupallisia ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia, jolloin voidaan puhua eriasteisista kriittisistä taidoista. Osallistujien ikä on seikka, joka tulee kuitenkin ottaa huomioon. Pajojen osallistujat olivat kunnasta riippuen varsin eri ikäisiä joidenkin ryhmien koostuessa lähinnä 5.-6.-luokkalaisista ja joidenkin taas peruskoulun ylempien luokkien ja toisen asteen opiskelijoista.

Herkman (2007, 12) huomauttaakin teoksensa alkuvaiheilla, että kriittinen mediakasvatus ei sovellu alakoulun oppilaille sen vaatiessa valmiuksia metatason ajatteluun sekä kognitiivisia prosesseja, joita pienemmällä lapsilla ei vielä ole. Tästä syystä lienee perusteltua hyväksyä myös se, ettei kaikilta osallistujilta voida odottaa pajojen päättyessä perustason mediataitoja suurempia valmiuksia. Uskon, että vahva perusosaaminen alakouluikäisenä antaa hyvän pohjan myöhemmälle kriittiselle pohdinnalle.

Osallistujien iän lisäksi myös motivaatio saattoi vaikuttaa: jos nuori tulee pajaan sillä ajatuksella, että vaikkapa elokuvan kuvaaminen aloitetaan mahdollisimman nopeasti, voi innokkuus laskea jos ohjaaja pyrkii omien kriittisyyden tavoitteidensa kanssa pitkittämään suunnittelu- ja arviointiprosessia. Nuorten haastattelujen (ks. Nuorten kokemuksia mediapajoista –luku) perusteella voi päätellä, että haastattelemieni nuorten mediataidot olivat kehittyneet pitkälti oman aktiivisuuden tuloksena, jolloin ohjaaja toimi lähinnä palautteen antajana ja toiminnan mahdollistajana.

Mediapajan jälkeen?

Nuorten mediapaja-toimintaan suhtauduttiin vuosina 2011-2013 hanketyöntekijänä työskennelleen Satu Halmelan mukaan positiivisesti. Hän kuitenkin huomauttaa, että tavoitetilassa ei tarvitsisi sen kummemmin pohtia aikuisten ”suhtautumista” nuorten tekemiseen: sen pitäisi olla luonnollinen osa toimintaa ja elämää, ei niinkään mikään erityinen asia. Mediakasvatus tulisikin nähdä nuorisotyössä yhtä merkittävänä asiana kuin esimerkiksi liikkuminen. (Halmela, haastattelu, 26.8.2013.) Sen nähtiin myös tuovan nuorille virallista ja oikeaa tietoa mediasta (Palomäki, haastattelu, 6.9.2013).

Alkuperäinen vakinaistamissuunnitelma käsitti toiminnan jatkamisen sellaisenaan. Mediapajojen pitämistä ilman yhteistä työntekijää ei nähty hyvänä vaihtoehtona. Merkittävin syy vakinaistamisen toteutumattomuudelle oli kuntien huono taloustilanne sekä se, että toimintaa ei kenties koettu kaikissa kunnissa riittävän merkittäväksi. Tähän vaikutti lähes kaikkien haastattelemieni

työntekijöiden mukaan erityisesti se, että vaikka he itse olisivat kokeneet toiminnan merkitykselliseksi, oli vakainaistamisen perusteleminen kuntien ylemmälle johdolle vaikeaa siksi, että monissa kunnissa toiminta jäi hyvin pienimuotoiseksi.

Toisin sanoen: toimintaan olisi mahdollisesti satsattu, jos kävijöitä olisi ollut enemmän. Jos aktiivisia kävijöitä on alle kolme, on tietysti totta, että kunnan antama rahallinen panostus yhtä osallistujaa kohden muodostuu melko suureksi. Hankkeen neljän toimintavuoden aikana kuntakohtaiset kävijämäärät tosin vaihtelivat paljon. Esimerkiksi Ulvilassa ensimmäinen toimintavuosi oli hyvin hiljainen (useina iltoina saatoin istua huoneessa yksin) ja neljäs vuosi taas erittäin aktiivinen: ryhmä oli edelleen melko pieni (4-6 osallistujaa), mutta tiivis ja oma-aloitteinen.

Mihin tahansa nuorisotyöhön sijoittuvan toiminnan kohdalla saattaa olla perusteltua kysyä, miten paljon tavoitteiden toteutumista tai merkityksellisyyttä voidaan kyseisessä toiminnassa määritellä osallistujamäärien

perusteella. Nuorisotyön ammattilaiset varmasti näkevät lukujen taakse mukana olleiden nuorten kokemuksiin, mutta kun rahoja jaetaan taloudellisesti tiukassa tilanteessa, saattaa päättäjille verraten vieras alue kaivata tilastollisia faktoja muiden perustelujen rinnalle.

Toimintaa markkinoitiin nuorille koko hankkeen ajan erilaisin, joskin melko tavanomaisin keinoin¹³, mutta siitä huolimatta varsinaisten mediapajojen kävijämäärät jäivät pieniksi. Syy tähän löytynee puhtaasti resursseista: hanketyöntekijän työpäivät täyttyivät lähes kokonaan perustoiminnan järjestämiseen liittyvistä tehtävistä. Toisaalta esimerkiksi markkinointimateriaaleja ei ollut mahdollista teettää ulkopuolisella taholla, kuten mainostoimistolla, pienen budjetin vuoksi. Tästä johtuen kovin kohdennetun materiaalin tuottaminen ei ollut mahdollista. Lisäksi on hyvä muistaa, että pelkät mainokset tuskin tavoittavat kohderyhmää, jos itse toiminta ei ole näkyvää. Jälkeenpäin ajatellen myös ”mediapaja”-nimitys saattoi kalskahtaa etenkin nuorten (jos alle kolmekymmppisen

---

¹³ Pääasiallisia markkinointikeinoja olivat julisteet, mainokset facebookissa, jutut paikallislehdissä sekä vierailut kouluissa ja tapahtumissa.

ohjaajankin) korvaan hieman tunkkaiselta, eikä markkinointi siksiäkään ottanut onnistuakseen.

Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa kerron tarkemmin tutkimuksen tarkoituksesta sekä toteutuksesta.

Tutkimustehtävä ja aiheen rajaaminen

Hankkeen aikana alettiin pohtia toiminnan juurruttamista nuorisotyöhön siten, että se olisi ylläpidettävissä myös ilman erillistä täyspäiväistä mediatyöntekijää. Päätin lähteä pohtimaan vaihtoehtoja opinnäytetyönäni. Työni tarkoitus tiivistyi alunperin seuraavaan kysymykseen:

Miten pienten kuntien nuorisotyöntekijät voivat olemassa olevaa materiaalia ja tietotaitoaan hyödyntäen toteuttaa mediakasvatusta osana työtään, ja huolehtia samalla kunnan nuorisotiedotuksesta nuorten lähtökohdista käsin?

Päätin tehdä mediakasvatusoppaan, joka vastaisi tähän kysymykseen. Ensin halusin kuitenkin selvittää, miten se käytännössä toimisi. Aloitin siis työni haastattelemalla

hankkeessa mukana olleita henkilöitä. Haastattelujen myötä totesin, että alkuperäisen suunnitelmani mukainen mediakasvatusopas ei tulisi palvelemaan tarkoitusta. Kävi ilmi, että laadukas mediakasvatus vaatii media-alan osaamista, jollaista haastattelemanani työntekijät eivät kokeneet omaavansa ainakaan siinä määrin, että voisivat toteuttaa mediapajaa vastaavaa toimintaa osana muuta työtään.

Haastattelujen aikana totesin myös, että nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen (alkuperäisessä tutkimuskysymyksessäni ”nuorisotiedotuksen”) käsittely tai sivuaminen tässä yhteydessä paisuttaisi tutkimustani, jonka pääpainon halusin kuitenkin pitää mediakasvatuksen tarkastelussa. Päätinkin rajata nuorten tieto- ja neuvontapalvelutyön pois tästä opinnäytteestä. Ennen tätä päätöstä olin kuitenkin jo ehtinyt suorittaa haastattelut, joten olen poiminut niistä hyödynnettäväksi mediakasvatukseen liittyvät osat.

Edellä mainituista syistä päädyin käsittelemään nuorisotyössä toteutettavaa mediakasvatusta, ja erityisesti

kriittistä mediakasvatusta yleisemmin nuorisotyön valossa. Tässä yhteydessä pohdin haastattelujen tuloksia sekä omia havaintojani ja kokemuksiani peilaten niitä lähdemateriaaliin. Tarkoitukseni on ollut tätä opinnäytettä kirjoittaessani käsitellä Karhukuntien nuorten mediapajahankkeen merkitystä, sekä tarkastella millaisia kokemuksia toimintaan osallistuneet nuoret olivat saaneet mediapajoista ja niihin liittyneistä projekteista.

Rajattuani nuorten tieto- ja neuvontatyön pois, nuorten kanssa käydyt keskustelut saivat enemmän tilaa tutkimuksessani, sillä työntekijöiden haastatteluissa ei juurikaan keskitytty mediapajoissa toteutetun mediakasvatuksen käsittelyyn. Hyödynsin kuitenkin tuloksia laajemmin päivätyössäni tehdessäni suunnitelmaa Porin seutukunnan yhteisen verkossa toimivan nuorten tieto- ja neuvontapalvelun kehittämiseksi. Tulokset on esitetty tiivistetysti mediapajahankkeen neljännen vuoden loppuraportissa.¹⁴

---

¹⁴ Ks. Liite 1: Mediapajahankkeen neljännen vuoden loppuraportti

Teemahaastattelut

Haastattelin syksyllä 2013 yhdeksää nuoriso- tai kunta-alan ammattilaista sekä viittä mediapajatoiminnassa pitkään mukana ollutta nuorta. Nuorista kaksi kävi säännöllisesti mediapajassa, kaksi osallistui enimmäkseen KooäNVee-lehden tekoon ja yksi oli mukana molemmilla tavoilla.

Haastattelun etuihin kuuluu mahdollisuus kerätä aineistoa joustavasti. Haastateltava ihminen on luova ja aktiivinen osapuoli, joka luo esiin tuomillaan asioilla merkityksiä tutkimukselle. Tulos on myös mahdollista sijoittaa laajempaan kontekstiin, ja vastauksia voidaan kerätä monitahoisesti. Saatuja vastauksia voidaan myös tarkentaa ja selventää jo haastattelun aikana. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 200-201.)

Haastattelujen avulla pyrin kartoittamaan Karhukuntien työntekijöiden näkemyksiä nuorisotyössä toteutetusta mediakasvatuksesta sekä nuorten tieto- ja neuvontatyöstä. Halusin myös saada kuvan kuntien koetuista

mahdollisuuksista toteuttaa kyseisiä tehtäviä. Muodoksi valitsin lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimaastoon sijoittuvan teemahaastattelun. Teemahaastattelun runko suunnitellaan etukäteen, mutta kysymysten järjestys ja muoto saattaa muuttua haastattelun aikana (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 203). Haastattelu etenee tiettyjen teemojen mukaan, jolloin haastateltavien ääni pääsee yleensä paremmin esiin. Kun aihepiirit ovat kaikille samat, puhutaan puolistrukturoidusta haastattelusta. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48.)

Haastatteluihin ryhtyessäni halusin tarkastella seuraavia mediapajassa tai sen ympärillä työskennellessäni syntyneitä ajatuksia:

- Mediapaja vaikuttaa nuorten kokemukseen
  - osallisuudesta ja vaikuttamisesta
  - ryhmän jäsenenä toimimisesta sekä
  - itsensä ja mielipiteidensä esilletuomisesta.
- Mediapaja parantaa nuorten mediankäyttötaitoja.
- Mediapaja lisää nuorten kriittisyyttä mediaa kohtaan.

- Ollessaan osa kunnan nuorisotyötä, mediapaja kannustaa nuorisotyöntekijöitä hyödyntämään mediakasvatuksellisia menetelmiä osana työtään.
- Mediapajahanke antaa nuorisotyöntekijöille valmiuksia toteuttaa mediakasvatusta osana työtään myös hankkeen päättymisen jälkeen.

Käytännössä se, miten kauan tai syvällisesti kutakin kysymystä jäätin käsittelemään vaihteli muun muassa haastateltavien työtehtävien ja kiinnostuksen mukaan: joidenkin työntekijöiden kanssa keskityttiin esimerkiksi enemmän kunnallisen nuorisotyön rakenteisiin, toisten kanssa tieto- ja neuvontatyöhön. Erityisesti nuorten haastatteluissa korostuivat heidän kokemuksensa mediapajoista sekä niiden merkityksestä. Haastattelut kestivät 45 minuutista 1,5 tuntiin. Nauhoitin haastattelut älypuhelimella ja siirsin äänitiedostot tietokoneelle, minkä jälkeen litteroin aineiston käyttämiltäni osin.

Päätettyäni rajata nuorten tieto- ja neuvontapalvelut kokonaisuutena pois opinnäytteestäni, jätin selkeästi kyseistä aluetta koskeneet kohdat litteroimatta.

Työntekijöiden haastattelujen kohdalla en aina noudattanut täydellisen sanatarkkaa litterointia, sillä työni kannalta en kokenut sen olevan tarpeellista muun muassa siksi, että teemoja käsiteltiin melko yleisellä tasolla. Koska halusin syventyä nuorten kokemuksiin ja käyttää suoria lainauksia heidän haastatteluistaan, litteroin ne sanatarkasti jättäen kuitenkin esimerkiksi täytesanat pois.

Kävin myöhemmin noin tunnin pituisen keskustelun verkkovälitteisesti kahden aiemmin haastatteleman nuoren kanssa. Toin keskustelussa mediakasvatuksesta ja nuorten mediataidoista heränneitä ajatuksia esiin jo aiemmin johdannossa. Tarkoitukseni oli myös syventää joitakin haastattelujen yhteydessä sivuttuja kysymyksiä ja saada heidän näkemyksiään erityisesti siitä, miten nuoret heidän mielestään esitetään mediassa. Keskityimme siihen, millaisena nuori esitetään mediassa ja miten se eroaa siitä kuvasta, joka aikuisista luodaan.

Sasun ja Anskun kanssa verkossa käymäni keskustelu oli vapaamuotoisempi kuin haastattelutilanne, mutta olin myös sitä varten pohtinut valmiiksi kysymyksiä, joihin toivoin

saavani nuorilta mielipiteen. Keskustelu aloitettiin Pelastakaa Lapset ry:n ylläpitämän Manteli-chat-keskustelukanavan¹⁵ yksityisessä keskustelutilassa. Chat-huoneen kanssa ilmeni kuitenkin teknisiä ongelmia luultavasti siksi, että nuorilla oli käytössä mobiililaite. Niinpä päätimme käydä keskustelun loppuun älypuhelimella WhatsApp-sovelluksen kautta.

Verkkovälitteinen keskustelu oli sekä minulle että nuorille tuttua ja melko luontevaa. Merkittäviä eroja olivat keskustelun hitaus (verrattuna puhumiseen) sekä mahdolliset epäselvyydet esimerkiksi kirjoitusvirheistä tai vaikeista ilmauksista johtuen. Kysymysten esittäminen mahdollisimman tiiviissä muodossa (jotta välttyisin puolet näytöstä valtaavilta viesteiltä) mutta samalla selkeästi, oli yllättävänkin haasteellista. Nuoret onneksi pyysivät minua aina tarvittaessa tarkentamaan, ja epäselvissä tilanteissa varmistivat ymmärtäneensä oikein.

---

¹⁵ Chat-huoneet avautuvat osoitteessa: <https://www.mantelichat.fi/>. Kuvaus Manteli-chat-keskusteluista on luettavissa: <http://www.pelastakaalapset.fi/nuorisotoiminta/tekemista-ja-tukea-verkossa/manteli-chat/>. (Viitattu 7.3.2014.)

Haastattelun ongelmia

Haastattelujen ongelmia ovat usein haastattelijan puutteelliset tiedot haastattelutekniikoista, sekä mahdolliset ongelmat tulosten luotettavuudessa. Haastateltavilla on usein taipumus vastata, kuten he kuvittelevat haastattelijan toivovan sen sijaan, että kertoisivat rehellisesti näkemyksiään. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 200-201.)

Se, että haastateltavat olivat minulle ennestään tuttuja oli samaan aikaan sekä hyvältä että huonolta tuntuva lähtökohta. Haastattelutilanne ei välttämättä ollut ihanteellinen, sillä minulle oli varmasti muodostunut tiettyjä automaattisia ennakko-odotuksia vastauksista omien kokemusteni perusteella, ja vastaavasti haastateltavilla saattoi olla minusta ja tavoitteistani jonkinlaisia odotuksia. Koin, että keskustelutilanteet olivat kuitenkin melko rentoja, ja asioista puhuttiin suoraan.

Hirsjärven ja Hurmeen (2011, 35) mukaan muita haastatteluihin liittyviä ongelmia ovat muun muassa mahdolliset virhelähteet, haastattelujen vaatima runsas aika, mahdollisesti korkeat kustannukset sekä analysoinnin, tulkinnan ja raportoinnin vaikeus valmiiden mallien puuttuessa. Lisäksi Hirsjärvi ja Hurme (mt. 35) huomauttavat, että haastattelijalta vaaditaan taitoa ja kokemusta, jopa tehtävään kouluttautumista. Kokemukseni haastattelujen suorittamisesta oli melko vähäinen, joten valmistauduin tutustumalla joihinkin teemahaastattelua käsitteleviin teoksiin ja oppaisiin. Opinnäytteeni olikin eräänlainen oppimisprosessi myös haastattelutekniikan näkökulmasta.

Haastatteluteemojen valinta

Nuorisotyön ammattilaisille tekemissäni haastatteluissa keskityttiin mediapajan toimintaan kunnallisen nuorisotyön näkökulmasta. Tavoitteenani oli kartoittaa seuraavia asioita:

- Miten hanke on näkynyt kunnassa?

- Mikä hankkeessa on ollut hyvää, entä mihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota?
- Miten hanketta on markkinoitu
  - Nuorille?
  - Kunnanjohdolle?
- Mitkä asiat estivät toiminnan vakinaistamisen? Mitä pitäisi tapahtua, jotta vakinaistaminen olisi mahdollista?
- Voidaanko vastaavanlaista mediakasvatuksellista toimintaa järjestää nuorisotyössä ilman mediapajaa? Millaisia vaihtoehtoja sille löytyy?
- Mikä mediapajojen ohjaajan (hanketyöntekijä) rooli on toiminnan toteutumisessa?

Tämän jälkeen haastattelin nuoria. Tapasin kaksi nuorista heidän kotikuntansa nuorisotalolla mediapajan yhteydessä. Kolme muuta nuorta tapasin Porin keskustassa kahvilassa. Parihaastattelujen käyttö on melko yleistä haastateltaessa nuoria (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 205). Nuoret saivatkin itse valita, halusivatko tulla haastatteluun yksin vai toisen osallistujan kanssa. Lopulta kaksi haastatteluista oli parihaastatteluja, ja yhdelle nuorelle suoritin

yksilöhaastattelun. Haastateltavat nuoret olivat olleet mukana mediapajatoiminnassa pitkään, lähes sen alusta asti.

Mukaan tullessaan nämä nuoret olivat 14-18-vuotiaita, joten haastattelujen aikaan lähes kaikki olivat täysi-ikäisiä ja siirtymässä opiskelu- ja työelämään. Pitkäaikainen osallistuminen mahdollisti minusta hyvin mediapajan vaikutusten ja toisaalta toiminnassa tapahtuneiden muutosten arvioimisen.

Kun nuorisoalan ammattilaisten haastatteluissa keskityttiin melko rakenteellisiin kysymyksiin ja laajempiin kokonaisuuksiin, nuorten haastatteluissa sen sijaan keskityttiin heidän omiin kokemuksiinsa. Heitä haastatellessani halusin saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mikä mediapajassa on hyvää?
- Mitä nuoret parantaisivat toiminnassa?
- Miksi (ja miten) nuori lähti mukaan toimintaan?
- Millainen merkitys ohjaajalla on toiminnan toteutumisen kannalta, ja millaisia ominaisuuksia tai valmiuksia ohjaajalla tulisi olla?
- Millaiseksi nuoret kokevat oman roolinsa?

Mediapajojen merkitys

Tässä luvussa käsittelen Karhukuntien nuorten mediapajahankkeen aikana järjestetyn mediapajatoiminnan merkitystä erityisesti haastattelutulosten valossa.

Ohjaajan merkitys

Kuten jo aiemmin toin esiin, moni haastattelemanuorisoalan ammattilainen totesi, ettei heillä ole resursseja tai tieto-taitoa toteuttaa mediakasvatusta, vaan se vaatii media-alan koulutuksen saaneen työntekijän. Toisaalta myös haastattelemanuoret kokivat, että "nuorisoalan ammattilaisuutta" tärkeämpää on media-alan osaaminen sekä aito kiinnostus aihetta kohtaan. Siksi esimerkiksi harrastusmaisemman, vahvasti nuorten omaan median tuottamiseen painottuvan toiminnan, järjestäminen vaatineekin ohjaajaksi juuri median tai muun vastaavan alan osaajan.

Monella nuorisotilalla katsotaan elokuvia, käytetään internetiä ja luetaan lehtiä, toisin sanoen käytetään mediaa. Nuoret ovat myös voineet ideoida aloitteita kunnissaan verkkodemokratiapalvelun¹⁶ kautta useamman vuoden ajan. Monella työntekijällä on käytössään älypuhelin, jonka avulla he pitävät nuoriin yhteyttä, sekä ”ammattillinen profiili” useissa sosiaalisen median palveluissa. Media on siis hyvin vahvasti eri muodoissaan läsnä, mutta silti monet haastattelemani työntekijät kokivat, ettei heillä ole valmiuksia toteuttaa mediakasvatusta. Arvelen, että monen mielessä mediakasvatus linkittyy vahvasti teknisiin käyttötaitoihin ja käytettävissä olevaan laitteistoon.

Työntekijöiden haastatteluissa ohjaajalta vaadittavista taidoista ja ominaisuuksista esiin nousivat kiinnostus aihetta kohtaan sekä taito kulloistenkin tehtävien tekemiseen ja siten myös ohjaamiseen. Ohjaaja nähtiin ennen kaikkea kannustajana, toiminnan käynnistäjänä, neuvojen ja ohjeiden antajana, keskustelun herättäjänä sekä ajantasaisen ja oikean tiedon tarjoajana. Tehtävä edellyttää kykyä toimia

---

¹⁶ Aloitekanava.fi, joka korvautuu vuoden 2015 aikana nuortenideat.fi -nimisellä palvelulla.

nuorten kanssa, ryhmänohjaustaitoja ja taitoa käyttää tarvittavia ohjelmia (kuten kuvankäsittely- ja leikkausohjelmat). Toisaalta laadukas toiminta vaatii oikeanlaisen ihmisen lisäksi myös puhtaasti resursseja, kuten riittävästi aikaa ja sopivia laitteita. Myös selkeä näkemys tavoitteista sekä suunnitelmallisuus nousivat esiin. Ohjaaja tekee toiminnasta mielekkäämpää, ja aikuiselta saatu palaute on nuorelle usein hyvin tärkeää, ja siitä jää kohdennettu ja ammattimainen mielikuva. (Halmela, haastattelu, 26.8.2013.)

Nuoret kuvasivat ohjaajalta odottamia taitoja ja ominaisuuksia pääasiassa samanlaisiksi, mutta heidän ajatuksistaan nousi esiin myös selkeästi ohjaajan persoonallisuuteen liittyviä ominaisuuksia, kuten lämminhenkisyys, kyky kuunnella sekä intohimoinen suhtautuminen mediaan ja kulttuuriin laajemminkin. Ohjaajan koulutustausta ei niinkään ollut nuorten mielestä ratkaisevaa, kunhan tieto-taitoa löytyy. Parhaimmillaan toiminta näyttäytyi nuorelle ”kulttuurista kiinnostuneelta henkilöltä kulttuurista kiinnostuneelle henkilölle” – henkisenä otteena. (Heidi ja Eppu, haastattelu, 11.10.2013.)

Vaikka ohjaajan rooli kuvattiin hyvin erilaiseksi kuin esimerkiksi opettajan tehtävä koulussa, se koettiin äärimmäisen tärkeäksi. Ohjaaja ja hänen media-alan osaamisensa nähtiin mediakasvatuksen kannalta pakollisena osana: pelkkä tehtävien teettäminen ei ole mediakasvatusta, vaan se vaatii ymmärrystä ja näkemystä mediaan liittyvistä ilmiöistä (Halmela, haastattelu, 26.8.2013; Palomäki, haastattelu, 6.9.2013; Kankilampi, haastattelu, 9.9.2013). Myös nuoret nostivat kulttuurialan taustan esiin positiivisena asiana, ja he myös kokivat että vaikkapa nuoriso-ohjaajalle annettu pikakurssi ei riitä vaan tuntuisi ”teennäiseltä”. He myös arvelivat, että toiminnasta jäisi puuttumaan tietynlainen syvyys. (Heidi ja Eppu, haastattelu, 11.10.2013.)

Ohjaaja edistää nuorten äänen kuulumista kunnassa myös tuomalla palveluita ja mahdollisuuksia näiden tietoisuuteen. Nuorten näkökulmien ja töiden julki saaminen jo kunnan omissa julkaisuissa vaatii työntekijöiltä tietynlaista hereillä oloa, jotta nuoria voidaan kannustaa kertomaan omia näkemyksiään. Nuorten tuottamien kirjoitusten, valokuvien sekä videoiden julkaiseminen myös muissa kuin ainoastaan

nuorille suunnatuissa medioissa on tärkeää myös siksi, että ne kertovat aikuisille paljon nuorten maailmasta. (Leppänen, haastattelu, 16.9.2013.)

Vertailin aiemmin David Buckinghamin ajatuksia nuorisotyöstä ja mediakasvatuksesta tämän päivän suomalaiseen nuorisotyöhön. Palaan aiheeseen nyt uudelleen ohjaajana toimimisen näkökulmasta. Buckingham (2003, 197) toteaa, että nuorisotyössä toteutetut projektit saatetaan mieltää jonkinlaiseksi koulun vastakohtaksi, jolloin mediatyöskentely ei muistuta samalla tavalla opiskelua kuin koulutyö. Buckingham viittaa tekstissään 1970- ja 1980-lukujen vaihteessa nuorten kanssa toteutettuihin valokuvausprojekteihin, jotka järjestettiin pääasiassa kouluissa ja nuorisotaloissa. Jälleen, vaikka itse toiminta oli varmasti erilaista, periaatteet ovat melko samanlaiset kuin vaikkapa Karhukuntien mediapajoissa. Niinpä myös samankaltainen kritiikki lienee paikallaan.

Ensi katsomalta projektit vaikuttivat hyvin opiskelija-keskeisiltä. Työntekijät pitkälti ”irrottivat kätensä” projektista, ja antoivat nuorten päättää ja suunnitella aiheet

sekä toteutustavat pienryhmissä, eivätkä tahtoneet ottaa auktoriteetin roolia. Tästä syystä projektissa ilmeni ongelmia, joihin puututtiin liian myöhään. Lisäksi Buckingham huomauttaa, että työntekijöillä ei ollut työkaluja nuorten projektien sisällön käsittelyyn, vaan tavoitteena oli yleensä mahdollisimman hyvän näköinen tuotos, mikä lopulta johti varsin sovinnaisiin, geneerisiin ja stereotyyppisiin lopputuloksiin. Pahimmillaan esimerkiksi tietyn genren valinta videoprojekteissa (Buckinghamin esimerkissä rap-musiikkivideo) saattoi jopa ilmentää tietynlaisia automaattisia ennakko-odotuksia siitä, että kyseinen tyyli suunta ”kuului” nuorille ja siten sen elementit syntyisivät kuin itsestään nuorten jokapäiväisestä elämästä. (Buckingham 2003, 197-198.)

Ongelma kuulostaa tutulta. Olen itsekin useasti yllättänyt itseni pohtimasta omaa rooliani ja sen rajoja nuorten projekteissa. Samaten olen varmasti useasti syyllistynyt Buckinghamin kuvaamaan lähestymistapaan ja hyväksynyt sen, että joillekin mediapaja oli paikka, jossa lähinnä hengailtiin kavereiden kanssa ja tehtiin hauskoja mediaan liittyviä asioita. Kukaan meistä ohjaajista ei kuitenkaan

täysin ”päästänyt projekteista irti”, vaan antoi neuvoja ja ohjeita, sekä pyrki herättämään keskustelua ja huolehtimaan siitä, että kaikki huomioidaan ryhmässä. Toisin sanoen: pitämään fokuksen käsillä olevassa projektissa. Selkeiden menetelmien ja mallien puuttuessa saattaa olla vaikea keksiä tapoja mennä nuorten kanssa työskentelyssä teknisiä seikkoja syvemmälle. Tästä huolimatta haastattelemieni nuorten puheesta kävi ilmi, että ohjaajan media-alan osaaminen toi tekemiseen syvyyttä ja kysymyksiä voitiin käsitellä perusteellisemmin kuin esimerkiksi koulussa.

Oppimisprosessin tulisi olla perustana mediakasvatukselle. Täten omakohtaisten kokemusten sekä luovan ja kriittisen pohdiskelun jakaminen on keskeistä. Puhuttaessa arvioinnista prosessilla tulisi olla yhtä paljon painoarvoa kuin varsinaisella lopputuloksella, ja sen tulisia nivoutua ohjaajan ja ohjattavien väliseen reflektointiin. (Kupiainen & Sintonen 2009, 16.) Kaikille haastattelemilleni nuorille ohjaajalta saatu palaute oli tärkeä ja oleellinen osa oppimista. Ohjaaja ei pyrkinyt heidän mielestään antamaan ”oikeita” vastauksia nuorten kysymyksiin, vaan työskentely perustui keskusteluun ja vuorovaikutukseen. Esimerkki

Eppu puhui haastattelussa ”ideoiden pallottelusta”, mikä tarkoitti esimerkiksi tekstien luetuttamista ohjaajalla niiden eri vaiheissa. Yleensä ohjaaja vastasi antamalla kehitysehdotuksia tai kysymällä kysymyksiä, jotka auttoivat arvioimaan myös itse omaa työskentelyä.

Yhdessä ja itse tekemisen merkitys

Mediapajahankkeessa alueellinen yhteistyö oli keskeisessä asemassa toki ammatillisen yhteistyön, mutta myös nuorten näkökulmasta KooäN Vee-lehden kautta. Esimerkiksi palvelujen tai harrastusten saavutettavuus ovat nuorten elämiin vaikuttavia asioita, joiden paikkakunta-kohtaiset erot ovat paikoitellen suuria. Alueellisen yhteistyön avulla voitiin vastata myös pienempien paikkakuntien nuorten tarpeisiin.

Hankkeen myötä mahdollistettiin mediaan liittyvä informaali toiminta myös pienemmillä paikkakunnilla. Tämä oli näyttäytynyt hyvänä asiana myös Heidille ja Epulle. Eppu tiivisti oman näkemyksensä myös pieniin

kuntiin tuodun kulttuuriharrastamisen merkityksestä seuraavasti:

Eppu: Tätäkin (mediapajan kaltaista) toimintaa on tosi vähän, et se on rajoittunut, et okei Porissa on jotain... Et nyt kun on ollu just toi mediapaja joka kaupungissa, tai ainakin lähestulkoon, ni sekin tuo lähemmäs sitä et kaikki ihmiset pääsee tekemään tällasia hommia. Et ei tarvii lähteä Nakkilasta ihan erikseen tänne et voi vaan kävellä siihen keskusta ja ruveta tekemään.

Heidi: Noi on aika vaikeita kumminkin noi kulkuyhteydet ja muut, et semmonen harrastaminen on vaikeeta. Se on hienoo, et se on tuotu noihin pienempiin kuntiin... Ja sit vielä se kun se on ilmasta toimintaa...

Toiminnan helppo saavutettavuus (lyhyt matka ja ilmaisuus) oli siis rennon, osallistujan omista toiveista lähtöisin olevan tekemisen lisäksi tärkeä osa hyvää kokemusta. Toisaalta Eppu oli kokenut KooäNvee-verkkolehden toiminnassa kuntien välisen yhteistyön tärkeänä ja kannustavana:

No on silleen tietyl taval... on tietynlainen yhteenkuuluvuuden tunne siinä. Et ei oo semmonen, et ollaan kaikki omillaan ja

tehdään jotain omaa vaan on aina jotenkin päämääränä se lehti...

Nuoret kokivat yhteisen konkreettisen tuotoksen, verkkolehden, olevan positiivisella tavalla ”pakottava”: muille nuorille tehty lupaus oman osuuden hoitamisesta kannusti tekemään asioita, jotka saattaisivat muuten jäädä tekemättä. Heidi kertoi tämän ”yhteisöpaineen” vaikuttaneen hänen omaan työskentelyynsä positiivisesti:

Heidi: Mä oon tosi huono julkasee mun omia kirjoituksia, ni toi on ollu ihan hyvä, et on saanu sit vähän patistettuu... Ja sit varsinki Heikku (päätoimittaja) on ollut tosi hyvä siinä, et se on tosi hyvin kannustanu ja ollu silleen et "hei nyt tehdään, lähetelkää tekstejä" ja muuta. Et se on ollu tosi kätevä lisä siinä... Ja kun toi ei oo semmosta sinänsä sitouttavaa, et siinä ainoo mikä on ni on se semmonen tietynnäkönen yhteisöpaine, et pakko kirjottaa jos on luvannut.

Ohjaajan lisäksi KooäNVee-verkkolehden nuorella päätoimittajalla oli merkittävä rooli lehden valmistusprosessissa. Yleisesti ohjaajille välittyi toiminnan kautta sellainen kuva, että lehden muut tekijät ottivat hyvin vastaan nuoren päätoimittajan. Vaikka nuoret mainitsivat

haastatteluissa ohjaajien vaikuttaneen aidosti aiheesta kiinnostuneilta ja sitoutuneilta, aikuinen työntekijä varmasti omaa erilaisen statuksen kuin toinen nuori, joka panostaa vapaa-aikaansa lehden toteuttamiseen.

Eppu: Se on jotenki paljon helpompi lähestyy... Kuitenki ku sit se tulee niinku omasta intohimosta... Kyl se aina ku on ihan täysin vapaa-ehtonen oma panos, ni kyl se sit tietenki ihan eri taval panostaa, ja on paljon mukavampi lähestyy... Kutoo vähän umpeen sitä ikärajaa siinä, et se pitää sen kommunikaation yllä.

Eppu arveli vertaisnuoren ylläpitävän keskustelua eri-ikäisten osallistujien välillä. Mielikuvani mukaan Heikku koettiin kuitenkin selkeästi vertaisena, eikä vastaavana ”auktoriteettina”¹⁷ kuin ohjaajat. Kenties nuori päätoimittaja toimi siis eräänlaisena ”tulkkina” nuorten ja ohjaajien välillä?

KooäNvee-lehti oli siis nuorten tekemä, nuorille suunnattu lehti. Sen olemassaolo koettiin niin nuorten, kuin

---

¹⁷ Vaikka nuorisotyössä ei muodostu vastaavaa auktoriteettiasemaa kuin esimerkiksi opettajalle koulussa, on ohjaaja kuitenkin aikuinen työntekijä, jonka tehtävänä on huolehtia toiminnan toteutuksesta ja esimerkiksi sääntöjen noudattamisesta.

esimerkiksi alueen nuorisoalan ammattilaisten keskuudessa tärkeäksi. Vaikka toiminta oli merkityksellistä, siihen liittyi myös paljon ongelmia, eikä sitä lopulta saatu markkinoitua tarpeeksi tehokkaasti. Jotta lehti olisi kehittynyt ja saanut enemmän huomiota, se olisi vaatinut huomattavasti enemmän resursseja. Mediapajahankkeen aikanakin se jäi eräänlaiseksi mediapajojen ”sivutuotteeksi”. Esimerkiksi päätoimittaja Heikku nosti haastattelussa esiin sen, että toiminta olisi kenties tarvinnut hieman enemmän ohjaajien panostusta, vaikka kyse onkin nuorten omista jutuista. Se, että lehti ei ollut ohjaajien ensisijaisena työtehtävänä näkyi muun muassa aivan liian harvoin järjestettävänä kasvokkain tapaamisina.

Lisäksi nuorten verkkolehtitoimituksen kohdalla voidaan myös miettiä, onko pienet resurssit kannattavaa suunnata tällaisen juuri nuorille kohdennetun median luomiseen ja kehittämiseen, vai tulisiko ne kenties käyttää siihen, että nuorten ääni kuuluisi paremmin valtamediassa, aluksi vaikkapa paikallislehdissä? Kotilainen (2007b, 146) pohtii Mediakulttuuri nuorisotyössä -artikkelissaan myös tätä kysymystä ja viittaa keväällä 2006 tekemiinsä

haastatteluihin, joissa nuoret ilmaisivat kyllästymisensä median antamaan yksipuoliseen kuvaan nuorista.

Nuoret toivoivat, että he voisivat oman journalistisen toimintansa kautta muuttaa ihmisten asenteita nuoria kohtaan. Hän toteaa vuonna 2006 pilottihankkeena pääkaupunkiseudulla yhteistyössä Helsingin Sanomien ja Yleisradion kanssa käynnistyneen *Nuorten ääni* -toimituksen toimivan hyvänä esimerkkinä kriittisestä pedagogiikasta nuorisotyössä. Siinä nuorilla oli mahdollisuus ottaa mediatilaa haltuun omista lähtökohdistaan käsin. Työntekijöiden tehtävä oli tukea nuoria esimerkiksi sopimalla neuvotteluja sekä valmistautumalla nuorten kanssa päättäjien tapaamisiin. Työntekijät myös organisoivat toimituksen säännölliset tapaamiset. (Kotilainen 2007b, 146.) Artikkelin kirjoittamisesta on lähes 10 vuotta, mutta tilanne lienee edelleen suurilta osin sama.

Kohti kriittisyyttä

Mediaa ja sen ilmiöitä sivutaan nuorisotiloilla yleensä päivittäin, jolloin nuorten kanssa työskentelevillä tulee olla perustiedot ja -taidot hallussa. Päivittäisiä keskustelunaiheita ovat sosiaalinen media ja netti, jolloin medialukutaito ja kriittinen suhtautuminen informaatioon nousevat keskeisiksi. Nuorisotilalla median käsittely painottuu keskusteluun ja ohjaukseen, ei niinkään vaikkapa käyttöopetukseen. Parhaassa tilanteessa keskustelu syntyy luontevasti, kun joku nuorista itse ottaa aiheen esiin ja ohjaaja voi ”napata siitä kiinni”. Työntekijän onkin oltava jatkuvasti korvat avoinna. Media on niin oleellinen osa nuorten elämää, että sen käsittely ”teemailloissa” tai vastaavissa varta vasten järjestetyissä tilaisuuksissa ei ole välttämättä luontevaa, vaan keskustelujen tulisi syntyä täysin nuorten omista lähtökohdista. (Lahti, haastattelu, 26.9.2013.)

Nuorisotyön ”repaleisuus” on haasteena myös mediaan liittyvissä asioissa: nuorisotyöntekijän odotetaan hallitsevan

niin monia asioita edes välttävästi, että alan ammattilaisen läsnäolo helpottaa työtä (Lahti, haastattelu, 26.9.2013). Toisaalta osa työntekijöistä koki, että lyhyt päiväkurssikin olisi hyödyllinen, vaikka varsinaisen harrastusmuotoisen toiminnan pyörittämiseen ei olisi mahdollisuutta (Kankilampi, haastattelu, 9.9.2013; Peltomaa, haastattelu, 11.9.2013; Leppänen, haastattelu, 16.9.2013; Lahti, haastattelu, 26.9.2013). Lyhyidenkin koulutusten myötä tietoisuus mediakasvatuksen mahdollisuuksista saattaisi lisääntyä. Pienilläkin muutoksilla voidaan saada aikaan laadukasta, mediakasvatuksellista työtä: esimerkiksi elokuvan katsominen ilman yhteistä läpikäyntiä on ”vain” elokuvan katsomista, mutta kun siitä keskustellaan yhdessä, on toimintaa viety askeleen pidemmälle. (Leppänen, haastattelu, 16.9.2013.)

Kriittisyys mediaa (etenkin nettiä) kohtaan nousi haastatteluissa esiin tavoiteltavana asiana. Huittisissa osana tyttökerhoa järjestetyssä ”tyttöjen lauantaissa” osallistujat pääsivät ottamaan toisistaan ”Huippumalli”-otsikolla valokuvia, joita sen jälkeen muokattiin kuvankäsittelyohjelmassa. Muokkauksen tarkoituksena oli

osoittaa, millaisia keinoja mainoskuvien muokkauksessa yleensä käytetään ja miten paljon eroa alkuperäisen kuvan ja lopullisen mainoksen välille saattaa syntyä. (Kankilampi, haastattelu, 9.9.2013.) Vastaava kerta pidettiin myös Nakkilassa.

Melko usein tuntuu, että mediakriittisyys tulkitaan lähdekriittisyyden synonyymiksi. Toisaalta mainoskuvien naisihanteet ovat tuttu ja turvallinen teema, kun puhutaan kriittisyydestä mediaa kohtaan. Kriittisyys voidaan lisäksi kohdistaa muun muassa rasismia, homofobiaa sekä yleisesti alistussuhteita ja epätasa-arvoa ylläpitäviin ja edistäviin teksteihin (Kupiainen & Sintonen 2009, 59).

Myös edellä mainittuja ”Huippumalli”-kuvauksia voidaan kritisoida siitä, että nuoret olivat luultavasti käsitelleet eri medioiden naiskuvia tavalla tai toisella myös muissa yhteyksissä, jolloin kuvaukset mediapajassa eivät syventäneet vanhaa tietoa. Lisäksi voidaan kysyä, onko malli-kuvien ottaminen itsessään stereotypisoivaa tai seksististä. Yleisvire kuvauksissa oli haastattelujeni perusteella kuitenkin ollut positiivinen, ja erityisesti kuvien

muokkaus koettiin opettavaisena. Koska en ole itse ollut kuvauksissa paikalla, kriittisen pohdiskelun osuutta koko tehtävässä on mahdotonta (tai ainakin epäreilua?) arvioida.

Rantalan (2007, 144) mukaan kriittisyyden opettaminen on sikäli ongelmallista, että ketään ei voi kasvattaa väkisin kriittiseksi. Hän huomauttaakin, että kasvattajan¹⁸ tulisi pyrkiä tunnistamaan opiskelijoiden opetustilanteeseen tuomia erilaisia kokemuksia ja tietoja, sekä ymmärtää miten ne vaikuttavat merkitysten rakentamiseen. Kasvattaja voi luoda ”kriittiselle lukutaidolle suotuisia lukutaitokäytäntöjä” esimerkiksi valitsemalla käsittelyyn yhteiskunnallisia tekstejä sekä kannustamalla yhteisten asioiden pohtimiseen yksilöllisten sijaan. (Rantala 2007, 144.)

Rantala (2007, 147) esittää kolme erilaista kriittistä lukutaitokäytäntöä mukailleen Allan Luken ja Peter Freebodyn [esim. 1999] kysymyksiä:

- Tiedon järjestymisen lukutaitokäytännöt
- Yhteisöllisten merkitysten lukutaitokäytännöt

---

¹⁸ Rantalan (2007, 144) artikkelissa viitataan tässä yhteydessä opettajaan luokkahuoneessa.

- Poliittiset lukutaitokäytännöt

”Tiedon järjestymisen lukutaitokäytännöissä” analyysin kohteena ovat koodit: miten teksti¹⁹ on suunniteltu, eli miten merkit on koodattu yhteen. Näitä koodeja pyritään tunnistamaan, ne puretaan ja arvioidaan millaista tietoa ne tuottavat missäkin järjestyksessä. Tarkoituksena on ymmärtää, että koodit ovat kulttuurisesti syntyneitä ja siksi muutettavia: ”niiden valitseminen ja valitsematta jättäminen tuottaa aina tietynlaista tietoa.” (Rantala 2007, 147.)

”Yhteisöllisten merkitysten lukutaitokäytännöt” kysyvät, miten kieltä käytetään toisaalta yhdistämiseen ja toisaalta erojen tekoon, eli millaisilla kielellisillä keinoilla luodaan kuva ”meistä” ja ”toisista” (Rantala 2007, 147). ”Poliittiset lukutaitokäytäntöjen” kautta taas halutaan kysyä, mikä tekstin tarkoitus on, ja millainen sen yhteiskunnallinen vaikutus on suhteessa esimerkiksi arvoihin. Näiden käytäntöjen kautta pyritään ymmärtämään, että tekstit

---

¹⁹ Rantala (2007) tarkoittaa ”tekstillä” laajemmin mediasisältöä, ja toisaalta yhteiskuntaa: ”Jos yllä oleviin kohtiin sanan teksti tilalle vaihtaa sanan yhteiskunta, niin kriittiset lukutaitokäytännöt koskettavat kysymyksiä siitä, miten yhteiskunta on suunniteltu ja millaisia yhteisöllisiä merkityksiä, arvoja ja subjekteja yhteiskunnassa tuotetaan.” (Rantala 2007, 148.)

asettavat ihmiset erilaisiin asemiin, ja että niitä käytetään tarkoituksellisesti vaikuttamisen ja kannanoton välineitä. (Mt. 147-148.)

Kuten olen jo aiemmin maininnut, uskon että nuorisotyöntekijöiden mahdollisuudet toteuttaa kriittistä mediakasvatusta ovat olemassa. Ongelmana saattaa olla selkeiden mallien tai ohjeistusten puuttuminen, eikä niinkään osaamattomuus tai tietämättömyys. Herkman (2007, 139) esittää kuusi kriittisen medialukutaidon peruskysymystä, joita voisi mielestäni hyvin käyttää lähtökohtana nuorten kanssa käytävässä keskustelussa:

- 1. Mitä aiheita, henkilöitä, tapahtumia ja /tai ilmiöitä tuotteessa kuvataan?*
- 2. Miten aiheet, henkilöt, tapahtumat ja/tai ilmiöt kuvataan?*
- 3. Kuka tai ketkä tuotteen ovat tehneet? Missä ja miten se on tuotettu?*
- 4. Kenelle tuote on tarkoitettu? Miten se on levitetty ja markkinoitu?*

5. *Miksi tuote on tehty? Mitä ja kenen intressejä tuotteen tekemiseen, markkinointiin, levittämiseen ja kuluttamiseen liittyy?*
6. *Kenen intressejä sisällöt edistävät tai palvelevat? Minkälaisen näkökulman tuote rakentaa maailmaan?*

(Herkman 2007, 139.)

Nuorten kokemuksia mediapajoista

Seuraavassa käyn läpi viiden haastattelemani nuoren ajatuksia ja kokemuksia mediapajoista sekä nuorten verkkolehti KooäNVee:stä.

Heidi ja Eppu: yhteisöllisyyttä ja vuoropuhetta

Heidi tuli mukaan mediapajatoimintaan jo aivan sen alussa. Hän toimi tuolloin kuntansa nuorisovaltuuston puheenjohtajana, ja ajautui sitä kautta pitämäni pajaan. Heidi sai parin vuoden ajan varsin yksilöllistä ohjausta, sillä markkinointiyrityksistä huolimatta muita nuoria osallistujia ei saatu houkuteltua.²⁰ Eppu sen sijaan ei varsinaisesti missään vaiheessa osallistunut joka toinen viikko järjestettyihin pajoihin. Hän tuli mukaan hankkeen toisena vuonna, kun silloinen hanketyöntekijä Satu Halmela piti hänen kotikunnassaan lyhyttä animaatiokurssia. Sen jälkeen

---

²⁰ Viimeisenä hankevuonna samassa kunnassa sen sijaan oli kuusi hyvin aktiivista nuorta. Tämä kuvastaakin hyvin sitä, että osallistujamäärissä oli kuntien sisälläkin suuria vuosittaisia vaihteluja.

Eppu jatkoi yhteydenpitoa Satuun facebookin kautta, ja lähetti säännöllisesti tekstejään luettavaksi ja kommentoitavaksi. Juuri ohjaajan kanssa käyty rakentava keskustelu omista töistä oli jäänyt Heidin ja Epun mieleen. Eppu kuvaili omaa kokemustaan seuraavasti:

Eppu: On tosi paljon mukavampi motivoituu tekemään yhtään mitään, ku on semmonen tuki ja kiinnostus taustalla-- Ni se on ollu koko ajan ihan selkee niin et tää ei oo vaan sellanen työjuttu mitä te teette, et tää on niinku enemmän just semmonen... Et tahotaan niinku oikeesti ja ollaan kiinnostuneita siitä et mitä nuoret tekee ja tahotaan auttaa tekemään sitä.-

-

Eppu myös arveli keskustelun opettaneen häntä itse käsittelemään ja analysoimaan omia töitään:

Eppu: Et siis kyl sitä aina on keskustellu, ni siit huomaa itte niinku ne... Ku ruvetaan just avaamaan sitä vähän syvemmin, se et itte huomaa ne.. Et se ei oo mikään semmonen et ”okei mä en nyt tykännyt tästä et teepä uusiks”...

Järjestimme 16.-26.11.2011 Porin nuorisotalolla ”Käymälänäyttelyn”, johon osallistui eri kuntien mediapajojen lisäksi muitakin nuorten ryhmiä. Jokainen

ryhmä tai yksilöosallistuja käsitteli käymälä-teemaa hieman eri näkökulmasta. Näyttelyyn koottiin muun muassa kokeellinen valokuvasarja, ympäristöteemaisia videoita sekä ”Unelmien WC”-piirustuskilpailun satoa. Meri-Porin lukion ympäristötieteiden linjan opiskelijat rakensivat käymälä-installaation.

Eppu lähestyi teemaa koulukiusaamisen näkökulmasta. Hän valmisteli näyttelyn avajaisissa esitetyn performanssin, jossa hän istui yleisön keskellä ja puhui siitä, millainen paikka koulun wc:stä tulee kiusatulle. Performanssi videoitiin, ja video oli nähtävissä loppunäyttelyn ajan.

Performanssin valmistelu ja yleisesti näyttelyyn osallistuminen oli Epuille ilmeisen merkittävää:

Eppu: ---Sit ku se vihdoin ja viimein tuli se itte tapahtuma--- Oikeestaan se oli tosi vapauttava kokemus. Must tuntu et ilman sitä puitteit joka oli annettu, se tila ja mainostus ja kaikki tämmönen. Ni ilman sitä olis ollut tosi vaikeet järjestää semmost, et sit se ois jääny kahden ihmisen tilaisuudeks --- Et se on niinku ollut tosi hyödyllinen mulle ittelleni siin et on ollu...

Et on ollu osa isompaa kokonaisuutta. --- Ja se on aina helpottanu omii tekemisii.

Näyttökaappaus Epun performanssin videotallenteesta.

Ohjaajan läsnäolo, arvostetuksi ja kuulluksi tuleminen sekä rakentavan palautteen saaminen olivat keskeisiä asioita nuoren kokemuksen muodostumisessa. Nuoret osasivat myös nimetä konkreettisia esimerkkejä tiedoista tai taidoista, joita he olivat saaneet mediapajasta, tai joita he olivat päässeet syventämään. Esimerkiksi kalliimpien laitteiden ja ohjelmien saatavuus ja niihin liittyvä ohjaajalta saatu opastus saattoi herättää kiinnostuksen uusia harrastuksia kohtaan. Eppu kertoi oppineensa erityisesti

performanssia tehdessään pitkäjänteisyyttä. Heidi taas kuvasi omaa kokemustaan ja oppimiaan uusia taitoja seuraavasti:

Heidi: Esimerkiks mä en välttämättä olis osannu ruveta harrastamaan esimerkiks musiikin tekemistä ilman mediapajaa. Ja sit muutenki esimerkiks valokuvaaminen ja tietokoneella kuvankäsitteluohjelmat... Ei mul oo itel ikinä ollu varaa hankkii semmosii tai muuta. Nyt on päässy opettelee sitä, on saanu oikeesti opetusta siihen, et on ollu joku joku osaa neuvoa silleen mielenkiintoisesti.

Heikku: uusia taitoja ja rohkeutta

Heikku oli juuri muuttanut perheensä kanssa Satakuntaan ja löysi mediapajan sivut etsiessään netistä tietoa harrastusmahdollisuuksista. Hän tykkäsi hankkeen facebook-sivusta, ja hieman myöhemmin silloinen hanketyöntekijä Satu Halmela ilmoitti sivulla mahdollisuudesta päästä kuvaamaan Taavin Tulet -tuliveistostapahtumaa. Heikku päätti lähteä kuvaajaksi, ja oli siitä asti hyvin aktiivisesti mukana mediapajan toiminnassa.

Heikku oli jo ennen mediapajaa ollut kiinnostunut valokuvauksesta ja kuvanmuokkauksesta, mutta mediapajassa kiinnostus kasvoi. Mediapaja mahdollisti myös joitakin asioita, joita ei ehkä muuten olisi tullut koettua. Heikku muisteli mediapajassa toteutettuja kuvausprojekteja:

No kaikki noi kuvausreissut ainakin mis ollaan oltu niinku Taavin Tulet ja sit meil oli jotain muitaki... Sit tehtiin sinne tiäksää-sivuille niit artikkeleja, käytiin silloin siel Pihlavan Putkessaki kuvaamassa ja muuta sellasta. Ni sit näki silleen uusii paikkoi ja tutustu uusiin ihmisiin... Ni kyl sielt sit avautu aina kaikkee uutta.

Kuvausprojektien ja oman kuvablogin kautta syntyi myös konkreettisia kontakteja. Esimerkiksi yksi Ulvilan nuoriso-ohjaajista otti Heikkuun yhteyttä ja pyysi ottamaan valokuvia nettisivuille. Moni myös tunnisti Heikun olevan mediapajasta, kun hän toimi valokuvaajana tapahtumissa. Myös Porissa järjestetty pelitapahtuma oli jäänyt Heikun mieleen. Tapahtumaa suunniteltiin mediapajassa ja nuoret osallistuivat muun muassa markkinointiin jakamalla

keskustassa flyereita, ja kävivät työntekijän kanssa hakemassa pelejä tapahtumaan.

Porin mediapajaan osallistui monenikäisiä ja monenlaisista asioista kiinnostuneita nuoria. Heikun mielestä erilaisten persoonien läsnäolo oli positiivinen asia ja teki osallistumisesta mielekästä:

Se on tosi mukavaa. Kaikki jotenki... On niin hyvä ryhmä, kaikki jakso toisiansa. Et niinku oppii toisten juttuista. --- Kyl siel aina naurettiin joka kerta.

Juuri toisilta nuorilta oppiminen oli mukavaa. Heikku ei juurikaan kaivannut esimerkiksi yksilöllisempää ohjausta. Tärkeintä oli, että ohjaaja oli läsnä ja mahdollisti toiminnan.

Jos jollain oli joku mihin halus lisätietoo, tai oli tehny jotain ja sit halus siitä palautetta tai jotain, ni sit sai just sitä mitä halus, ni se oli ihan jees.

Myös tässä haastattelussa ohjaajan mahdollistava rooli nousi esiin. Ohjaajan kautta nuoret saivat paikan, jonne tulla tekemään itseä kiinnostavia asioita, ja jossa ohjaaja huolehtii siitä, että kaikki sujuu kuten pitää ja paikat pysyvät ehjinä.

Ohjaaja kuunteli ja antoi tarvittaessa apua. Parhaimmillaan ohjaaja oli Heikun mielestä ”yksi porukasta”. Hänen mielestään ohjaajan ei siis tarvinnut ottaa varsinaista auktoriteettiroolia.

Kun KooäNVEE-lehti perustettiin, Heikku valittiin sen päätoimittajaksi. Hän koki Karhukuntien yhteisen projektin olevan mukava juuri siksi, että se kattaa niin laajan alueen. Mediapaja kuitenkin tietyllä tapaa sitoi tekemisen yhteen. Toiminnassa olisi kuitenkin ollut vielä kehitettävää. Kun nuoret asuivat niin laajalla alueella, olisi porukka ollut hyvä saada useammin yhteen. Toiminta olisi voinut tällöin olla mediapajavetoisempaa. Käytännössä tämä olisi tarkoittanut sitä, että KooäNVEE-lehteä olisi tehty mediapajoissa, tai niitä vastaavissa kasvokkain tapahtuvissa kokoontumisissa.

Kun välimatkat ovat pitkiä ja monella nuorella on paljon muitakin menoja, voi kasvokkain näkemisen järjestäminen olla hankalaa, mutta pelkkä netissä keskustelu ja suunnittelu ei silti riitä. Esimerkiksi paikkakunnittain kiertävät tapaamiset olisivat Heikun mukaan voineet toimia. Tällöin

olisi ehkä saanut myös pienempiä kuntia esiin, sillä juuri niistä nuorten ääni jää usein kuulematta:

Pienillä paikkakunnilla se ääni tarvis saada nuorilta kuuluviin enemmän.

KooäNvee-lehden kohdalla ohjaajat olisivat voineet ottaa enemmän vastaavaa roolia kuin mediapajassa esimerkiksi alueittain järjestettävien tapaamisten muodossa. Nuorille jäi toiminnassa melko suuri vastuu siitäkin huolimatta, että nuoret kirjoittavat omaan elämäänsä liittyvistä asioista. Ohjaajat olisivat voineet Heikun mielestä esimerkiksi antaa enemmän ohjausta kirjoittamiseen, sekä innostaa siihen. Ohjaajia olisi myös ollut mukava nähdä useammin kuin joka toinen viikko ja saada siten säännöllisesti palautetta.

Kehittämistään taidoista Heikku nosti esiin erityisesti valokuvauksen:

Et joku valokuvauski, kuka vaan voi ottaa kameran ja ottaa kuvia, ne voi olla hienoja, mut se et sä niinku ymmärrät siitä jotain... Ni ei sitä oo oikeen missään oppinu.

Mediapajassa valokuvaustaitoa oppi syventämään projektien ja käytännön kautta. Heikku myös huomautti, että mediapaja voi toimia hyvänä tutustumispaikkana mielenkiintoisiin aloihin. Jos esimerkiksi pelimaailma kiinnosti, niin mediapajassa siihen pääsi tutustumaan joka toinen viikko sen sijaan, että lähtisi opiskelemaan alaa vaikkapa ammattikouluun. Mediapajasta voi syttyä kipinä laajempaan opiskeluun.

Heikulla itsellään oli kamera, tietokone ja joitakin ohjelmia, mutta mediapajassa hän oppi käyttämään esimerkiksi taitto-ohjelma InDesignia, mistä oli hyötyä myös matkailualan opinnoissa. Lisäksi mediapajassa tutustui uusiin ihmisiin, ja esimerkiksi ujous väheni, jolloin omien mielipiteiden kertominen oli helpompaa. Keskustelun kautta myös oppi, miten monenlaisia mielipiteitä eri ihmisillä on, ja että oikeita tai väärä mielipiteitä ei ole olemassa. Yhdestä samasta asiasta voi olla monia näkemyksiä.

Töiden tekeminen lehteen tai näyttelyyn vaatii suuntaamaan huomion itse työhön. Koulussa erilaisten tehtävien ja töiden tekeminen on eräänlaista ”suorittamista”, sen sijaan

mediapajassa pääsi Heikun mukaan kehittämään itseään. Myös muilta kuin ohjaajilta saatu palaute motivoi ja tuntui hyvältä:

Koska silloin ne on ehkä oikeesti huomioinu sen mitä sä oot tehny.

Sasu ja Ansku: kriittisyyttä ja inspiraatiota

Sasun ja Anskun tapaamista kuvasin jo johdannossa. He tulivat mediapajaan heti sen alkaessa, ja olivat mukana vielä haastattelunkin aikana. Haastattelinkin heitä mediapajan yhteydessä. Molempia oli kiinnostanut media ja yleisesti luova toiminta jo ennen mediapajaan tuloa, mutta sen aikana muun muassa laitteiden käyttötaidot ja tiedonhakutaidot parantuivat. Ansku myös mainitsi tulleensa kriittisemmäksi mediapajaan osallistumisen myötä.

Itse paja oli Sasun ja Anskun mukaan muuttunut aina hieman ohjaajan mukana. Jokaisella ohjaajalla oli hieman erilaiset kiinnostuksen kohteet, ja kun samat asiat

kiinnostivat myös nuoria, niin eri ohjaajat toivat toimintaan erilaisia näkökulmia. Esimerkiksi Satu Halmelan ollessa ohjaajana puhuttiin paljon tekijänoikeuksista. Viimeisen vuoden aikana sen sijaan keskityttiin paljon elokuvaan, sillä se kiinnosti kaikkia osallistujia. Lisäksi Aleks Salmisella oli enemmän kokemusta elokuva-alalta kuin aiemmilla ohjaajilla.

Nuoret kokivat, että he ovat kuitenkin aina voineet vaikuttaa pajan sisältöihin. Sasu muisteli, että yleensä nuorilta kysyttiin mikä heitä kiinnostaa, ja sen pohjalta suunniteltiin ohjelmaa. Toisinaan on tehty pidempiä, useamman pajakerran pituisia projekteja, joskus taas lyhyempiä. Esimerkiksi animaation tekemiseen meni useita kertoja. Kerran järjestettiin ”huippumalli”-kuvaukset, jotka taas veivät vain yhden kerran. Lisäksi tehtiin lyhyempiä tehtäviä ihan vain harjoituksen vuoksi.

”Huippumalli”-kerran aikana nuoret kokivat erityisesti kuvaustaitojensa parantuneen. Lisäksi kuvanmuokkauksen kautta oppi ymmärtämään, että valokuva saattaa muuttua melkoisesti ennen kuin se julkaistaan. Toisaalta

kuvaustöiden myötä oppi olemaan sekä kameran edessä että sen takana.

Mieleen oli jäänyt myös kerta, jolloin Sadun kanssa opeteltiin inspiraation hakemista. Anskun mukaan harjoituksen kautta oppi löytämään aiheita yllättävistäkin asioista. Esimerkiksi mieleen tulevia sanoja listaamalla huomasikin, että niistä alkoikin pikkuhiljaa kehittyä kokonaisuuksia. Sasu oli huomannut myös elokuvia katsoessaan pohtivansa miten jokin asia on tehty, tai katsoessaan valokuvia miettivänsä esimerkiksi mistä kuvakulmasta kuva on otettu. Myös Ansku kiinnitti enemmän huomiota katsomaansa:

Ansku: Varsinki just suomalaisis elokuvis mä oon huomannu, et mä oon ruvennu kattoo tosi paljon kaikkii kuvakulmia ja sellasii, et mitä niis elokuvis on käytetty enemmän, ja mimmosta tekniikkaa.

Nuoret mainitsivat tullessa kriittisemmiksi. Tämä kriittisyys näkyi esimerkiksi siinä miten he arvioivat saamaansa tietoa. Lisäksi he kiinnittivät huomiota siihen, onko sisältö sen levittäjän omistamaa. Esimerkiksi

valokuvan levitysoikeuksista puhuttiin Sadun kanssa. Sitä ennen ei välttämättä tullut miettineeksi, että jos ottaa toisesta kuvan, olisi kuvan julkaisuun hyvä pyytää lupa myös siinä esiintyvältä henkilöltä. Toisaalta jos vaikka laittoi itsestään jonkun muun ottaman kuvan nettiin, tuli kysyä lupa myös kuvaajalta. Nuoret kertoivat kiinnostävänsä tekijänoikeuksiin enemmän huomiota myös muiden ottamia kuvia katsoessaan.

Selkein ero mediapajassa koulun mediakasvatukseen verrattuna oli nuorten mukaan se, että koulussa media oli hyvin usein välineenä jonkin muun aiheen oppimisessa. Sen sijaan mediapajassa käsiteltiin itse mediaa syvällisemmin. Ansku myös totesi, että koulussa ei aina välttämättä opeteta käyttämään laitteita, vaan oletetaan, että nuoret hallitsevat ne ennestään. Mediapajassa käytännön kautta oppiminen korostui, kun koulussa oli tavoitteena yleensä tiedon hakeminen.

Sasu ja Ansku myös kertoivat aloittaneensa oman elokuvan kuvaamisen kolmen muun nuoren kanssa. Mediapajasta sai omaan projektiin hyviä vinkkejä ja neuvoja. Nuorten oma

tuotanto oli kuitenkin ollut myös ilmeisen opettavainen: esimerkiksi käsikirjoitusprosessi oli tullut kunnolla tutuksi. Nuoret totesivat sen olleen vaikeampaa kuin he osasivat odottaa.

Sasu: Siihen meni monta kymmentä tuntia!

Ansku: Eikä se oo ees valmis, koska me on vähän niinku tehty sillai et ku meen piti kuvat se nyt kesällä, ni toi... me kirjoitettiin vähän niinku ensiks ne kohtaukset mitkä olis vähän kiireellisempiä kuvata.

Sasu: Niinku ulkona olevat kohtaukset.

Ansku: Niin et sen takii sitä ei oo kirjoitettu ees ihan loppuun asti, mut me on kirjoitettu sellanen runko et mitä missäkin kohtaukses tapahtuu.

Sasu: Ja ketä siin on, mihin aikaan ja missä se on.

Ansku: Mut ei mitään tarkkoi vuorosanoi oo kaikista.

Nuoret olivat aloittaneet käsikirjoitusprosessin luomalla aikajanan, jolle sijoitettiin alku, huippukohta ja loppu. Mediapajassa oltiin puhuttu, että aina ei ole hedelmällisintä lähteä tekemään käsikirjoitusta kohtaus kohtaukselta järjestyksessä, vaan lähteä liikkeelle pääasioista.

Sasu: Et ollaan tehty paljon tarkemmin, ja panostettu enemmän. Et se ois voinu mennä vaan silleen et oltais hutiloitu ja sit oltais vuorosanoja mietitty vast siinä kohtaa kun ois pitänyt näytellä. Siin ois varmaan menny vähän enemmän aikaa

Sasu oli myös kuvaajana aina ennen kuvauksia miettinyt valmiiksi käytettäviä kuvakulmia, ettei niitä tarvitsisi miettiä enää kuvauspaikalla.

Muidenkin haastattelemini nuorten tavoin myös Sasu ja Ansku odottivat ohjaajalta kiinnostusta, kannustusta sekä riittävää asiantuntemusta asioista, joita käytiin läpi. Ryhmä, johon he osallistuivat, oli aikanaan melko suuri. Silloin ohjaajalta toivoi myös jonkinlaista auktoriteettia, jotta ryhmässä säilyi työskentelyrauha. Vaikka toiminta oli rentoa, tekeminen kärsi jos osa ryhmästä ei keskittynyt itse aiheeseen. Suuressa ryhmässä ohjaajan voi myös olla vaikeaa jakaa huomiota kaikille tasapuolisesti, etenkin jos samaan aikaan on käynnissä useampi projekti. Pienessä ryhmässä huomio jakautuu luonnostaan tasaisesti.

Nuorten omalla asenteellakin oli merkitystä. Sasun ja Anskun mukaan myös nuoren roolin tulisi olla aktiivinen: olla kiinnostunut kun tekemiseen on mahdollisuus, lähteä innolla mukaan ja kokeilla myös uusia, mukavuusalueen ulkopuolella olevia asioita siitä huolimatta, ettei niitä vielä osaa. Siten myös oppi heidän mielestään parhaiten.

Nuorten mielestä kehitettävää oli toiminnan näkyvyydessä ja markkinoinnissa. Parhaiten pajan olemassaolo oli tiedossa ensimmäisenä vuonna, kun sitä oli markkinoitu koulussa. Vastaavaa markkinointia pitäisikin kenties tehdä joka vuosi, ehkä jopa kaksikin kertaa vuodessa. Myös itse tekemisen kautta markkinointi vaikka tapahtuman muodossa voisi innostaa nuoria. Tapahtuma toimisi myös näyttämönä mediapajassa tehdyille projekteille, ja samalla osallistujat pääsisivät esittelemään omia taitojaan. Nuoret toivoivat myös, että joka toinen viikko järjestettävän kokoontumisen sijaan tavattaisiin joka viikko. Tällöin ohjaajia voisi olla useampi.

Sasu summaa oman kokemuksensa mediapajan merkityksestä omassa elämässään seuraavasti:

Sasu: *No sen voin sanoo et jos en mä olis tullu tänne niin en mä ois välttämät suunnannu elokuvalalle.*

Noora: *Niin et se on ihan ammatinvalintakysymykseenki tavallaan vaikuttanu?*

Sasu: *Joo. Löysin sen mistä mä oikeesti tykkään.*

Haastattelun aikaan Sasu opiskeli vielä lukiossa, ja suunnitteli myöhempiä opintojaan. Hän vietti paljon aikaa omien elokuvaprojektinsa parissa suunnaten tavoitteensa selkeästi alan opintoihin ja niiden jälkeiseen uraan. Oman alan löytämisellä hän siis viittasi alaan, jolle haluaa lukion jälkeen suuntautua, ja toisaalta opiskelujen ulkopuoliseen omaehtoiseen toimintaan. Tällä hetkellä opiskelupaikan haku on konkreettisemmin käsillä. Sainkin jokin aika sitten tekstiviestin, jossa Sasu kertoi hakevansa ensisijaisesti opiskelemaan elokuva-alaa ammattikorkeakouluun ja kertasi joitakin asioita mediapajasta hakemustaan varten. Myös toinen ja kolmas hakuvaihtoehto sijoittuivat media-alalle. Ansku sen sijaan ei ehkä löytänyt tulevaa ammattiaan, mutta monet taidot olisivat jääneet hänen mukaansa oppimatta, ellei hän olisi osallistunut. Lisäksi mediapajassa oli todella hauskaa.

Ctrl+S?

Tämän opinnäytteen tarkoituksena on ollut yhtäältä tutkia, millaisia mahdollisuuksia nuorisotyön parissa työskentelevät ammattilaiset näkevät mediakasvatukselle ja millaisena Ctrl+Z-mediapajoihin osallistuneet nuoret ovat nähneet sen merkityksen. Toisaalta tavoitteenani on ollut pohtia kriittisen mediakasvatuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia kunnallisessa nuorisotyössä.

Alkuperäinen ajatukseni oli luoda mediakasvatusopas, jonka avulla mediapajoista tuttua mediakasvatusta oltaisiin voitu jatkaa, vaikkei hankkeesta tulisikaan vakinaisesti osa Karhukuntien nuorisotoimintaa. Päätin olla tekemättä varsinaista opasta. Sen sijaan toivon, että tätä opinnäytettä mahdollisesti lukeva nuorisotyön ammattilainen saa työstäni innostusta ja rohkeutta ottaa median yhteiskunnallisia ulottuvuuksia esiin nuorisotyön arjessa.

Syitä mediapajahankkeen päättymiselle

Ctrl+Z-mediapajahanketta ei vakinaistettu, ja se päättyi viime vuonna (huhtikuussa 2014). Siitä huolimatta, että haastattelemani nuoret (ja uskoakseni myös ne toiminnassa mukana olleet nuoret, joita en haastatellut) kokivat toiminnan merkittäväksi, ei sen vaikuttavuus ehkä noussut toivotulle tasolle. Mediapajan kohdalla nuorisotyössä tapahtuvan mediakasvatuksen (ja nuorten tieto- ja neuvontatyön) kehittämistä vaikeuttivat haastattelemini työntekijöiden mukaan muun muassa pitkät välimatkat, tauot pajojen välillä (1 päivä kahdessa viikossa jokaista kuntaa kohti), pula työntekijöistä (hankkeen aikana pajojen toteutuksesta vastasi käytännössä vain hanketyöntekijä), henkilöstövaihdokset (hanketyöntekijä vaihtui kaksi kertaa neljän vuoden aikana) sekä haasteet nuorten tavoittamisessa.

Mediapajojen osallistujamäärät vaihtelivat kunnittain, ja toisaalta myös vuosittain. Joissakin kunnissa osallistujia oli hyvin vaikea tavoittaa. Syynä hiljaisuuteen saattoi olla se,

ettei oikeaa kohderyhmää onnistuttu löytämään. Jokaisen kunnan kohdalla tulisikin miettiä erikseen miten ja kenelle toimintaa lähdetään suuntaamaan, sillä sama malli ei välttämättä ”myy” jokaisessa kunnassa (Lahti, haastattelu, 26.9.2013). Siksi toiminnan tuleekin lähteä nuorten omasta halusta ja toiveista.

Kuten jo aiemmin toin esiin, annetut tulostavoitteet ja itse toiminta eivät aina kohtaa täydellisesti. Tämä tuli esiin erityisesti silloin, kun hanketta yritettiin vakinaistaa vuonna 2013, jotta mediapajatoiminta voisi jatkua hankerahoituksen päätyttyä. Esteenä oli ehdottomasti kuntien huono taloustilanne, mutta toisinaan esiin tuotiin myös se, että rahallinen satsaus olisi helpompi saada ajettua läpi, jos hankkeen vaikutukset, kuten kuntakohtaiset kävijämäärät tai KooäNvee-verkkolehden lukukerrat olisivat olleet suurempia.

Kunnissa kuitenkin suhtauduttiin yleisesti ottaen nuorisotyöhön hyvin myönteisesti, ja myös mediapajan toiminnasta saatiin hyvää palautetta etenkin niissä kunnissa, joissa ryhmä oli aktiivinen. Hankkeen aikana joissakin

kunnissa ei aina käynyt ollenkaan nuoria, mutta yleisestikin voidaan ryhmien sanoa olleen pieniä, keskimäärin 3-10 nuoren kokonaisuuksia. Vaikka suuret kävijämäärät olisivat kenties vahvistaneet mediapajan asemaa sitä vakinaistettaessa, ja mahdollistaneet suurempien projektien toteuttamisen (esimerkiksi elokuvaa tehtäessä oltaisiin voitu jakaa vastuualueita laajemmin), löytyy pienemmillekin ryhmille perusteita. Erään työntekijän mukaan pienryhmässä työskentely saattaa jopa olla mielekkäämpää kuin 20 hengen ryhmässä.

Vaihtoehtoja mediapajoille?

Mediatarjonnan kohdalla turvaudutaan toisinaan mediakasvatuksen, brändien lukutaidon ja kritiikin sijaan kieltämiseen ja luodaan eräänlaista pelkoa mediaa kohtaan. Mediatarjonta ei kuitenkaan ole asia, joka voidaan kieltää. Brändilukutaitoiseksi voi oppia kuvien, äänien ja tekstien tarkastelun kautta, yhdessä monenlaisten ihmisten kanssa toimien. Juuri toiminnallisuus ja yhdessä tekeminen onkin oleellinen osa näiden lukutaitojen kehitystä. Väylänä

oppimiseen voivat toimia esimerkiksi erilaiset foorumit tai vaikkapa koulujen ja kirjastojen lukupiirit, joissa keskustelua voidaan luoda. Edellytyksenä on aktivismi, hereillä oleminen ja arjen muokkaaminen omista lähtökohdista käsin. (Hannula & Suoranta 2006, 214-215.)

Työni alkuvaiheissa kävi ilmi, että mediakasvatusoppaan tekeminen pienten kuntien nuorisotyöntekijöiden käyttöön ei tulisi luultavasti palvelemaan tarkoitustaan parhaalla mahdollisella tavalla. Sekä työntekijät, että nuoret kokivat, että ohjaajalta vaaditaan ensisijaisesti vahvaa media-alan osaamista. Koska mediapajoissa toiminta painottui vahvasti nuorten omaan tuotantoon, oli ohjaajalla oltava toki teknistä osaamista. Vaikka lähtökohtana olikin oppia tekemisen kautta, pajoissa myös keskusteltiin mediasta ja siihen liittyvistä kysymyksistä. Uskon, että monen haastattelemani mielessä mediakasvatus linkittyi mediapajojen kautta juuri tekniseen käyttötaitoon.

Mielestäni nuorisotyöntekijöillä on kuitenkin mahdollisuuksia toteuttaa nuorten mediataitoja tukevaa toimintaa perustoiminnassa melko pieninkin lisäyksin.

Nuorisotyöntekijöiden kuvataan olevan muun muassa ”nuoruuden ja nuorten elinolojen tulkkeja” (ks. mm. Nuorisotyön ammattieettinen ohjeistus). Median rooli yhteiskunnassa on merkittävä, eikä sitä voida sivuuttaa yhteiskunnallisen paikkana (Kotilainen & Rantala 2008, 5). Nuorisokasvatuksen kohdalla kriittinen pedagogiikka suuntautuu esimerkiksi kysymyksiin syrjäytettyjen tai syrjäytymisuhassa olevien nuorten asemasta ja elinoloista sekä nuorten suhteista kuluttamiseen ja populaarikulttuuriin (Suoranta 2007, 313).

Edellä mainittuihin asioissa näkyy nuorisotyön ennaltaehkäisevä rooli. Vaikka nuorisotyössä tehdäänkin myös jonkin verran korjaavaa työtä, on erityisesti taloudellisesti tiukassa ympäristössä tavoitteena tarjota nuorille jotain sellaista, mikä ehkäisee ongelmien syntymistä. Nuorten paikka yhteiskunnassa sekä heihin liitetyt odotukset ovat asioita, joita voidaan tarkastella myös kriittisen mediakasvatuksen näkökulmista.

Olen yrittänyt pohtia konkreettisia tapoja ottaa media kriittisen tarkastelun kohteeksi nuorisotyössä. Yhtäältä

uskon, että nuorten arjessa läsnä olevilla, aikaansa seuraavilla nuorisotyöntekijöillä olisi hyvät edellytykset ottaa mediaan liittyviä kysymyksiä esiin ja tukea nuorten omaehtoista mediakulttuuria ilman vahvoja teknisiä mediankäyttötaitojakin. Palataan johdannossa esittelemääni mediapajaan, jossa nuoret suunnittelivat julistekampanjaa nuorisotilan saamisen puolesta.

Kyseinen kampanja jäi tuolloin suunnitteluasteelle (joskin nuorten aloite toteutui kuitenkin), mutta toimii mielestäni esimerkkinä nuorten mediatuotannosta, joka ei vaadi ohjaajalta tai tilalta erityisiä teknisiä valmiuksia. Toki idean toteutuksen voi viedä visuaalisesti pidemmälle, mikäli käytössä on esimerkiksi kameroita, tietokoneita ja ohjelmistoja, mutta varsin vaatimattomillakin toteutustavoilla voidaan saada aikaan hienoja tuotoksia, ja ennen kaikkea hyviä keskusteluja. Oleellisinta on se, että ohjaaja luo nuorille mahdollisuuden vaikuttamiseen myös muilla keinoilla, kuin formaalin poliittisen vaikuttamisen kautta.

Toisaalta nuorisotyö on edelleen vaikeasti määriteltävä alue (esim. Rauas 2014, 60; Nieminen 2007, 27). Monissa toimenpiteissä ja projekteissa nojataan vain tiettyihin näkökulmiin ja tavoitteisiin, vaikka puhutaan ”kokonaisvaltaisesta kohtaamisesta ja tukemisesta”. Rauas nostaa puheenvuorossaan esiin seuraavan kysymyksen: ”Osataanko edes nuorisotyössä nähdä nuoruutta ja kuunnella nuorta?” (Rauas 2014, 61.)

Ehkä nuorisotyöntekijöiden on laajalla työkentällään hyväkin tunnistaa omat vahvuutensa ja osaamisensa. Kaikista ei tarvitse tulla kriittisiä mediapedagogeja. Lisäksi Rauaksen (2014, 61) esiintuoma kysymys siitä, osataanko moninaisten toimenpiteiden ja projektien keskellä todella nähdä ja kuunnella nuoria, on varmasti aiheellinen. Monelle nuorelle on varmasti tärkeintä, että nuorisotila on turvallinen paikka, jossa voi viettää vapaa-aikaa kavereiden kanssa, ja siellä on läsnä kuunteleva aikuinen.

Edellisen kappaleen teemaa voidaan jälleen kysymällä hiljentääkö hankemuotoinen toiminta tavoitteineen ja suunnitelmineen nuorten oman äänen? Toisaalta ohjaajan

tulisi toimia nuorten omaehtoisen tekemisen tukijana ja mahdollistajana, ja vaikuttaa mahdollisimman vähän heidän omaan ajatteluunsa. Buckinghamin (2003, 197) kuvaama ”hands-off”-menettelytapakaan ei ole ihanteellinen, ja pahimmillaan se saattaa johtaa lähinnä tyyllisesti ja teknisesti hienon näköisiin tuotoksiin, joiden sisältö jää tyhjäksi.

Lopuksi

Tässä opinnäytteessä olen tarkastellut Karhukuntien nuorten mediapajahankkeen vaikutuksia kuntien nuorisotoimintaan, sekä pohtinut kriittisen mediakasvatuksen mahdollisuuksia nuorisotyöllisessä kontekstissa.

Karhukuntien nuorten mediapajahanke koettiin haastattelujen ja havaintojeni perusteella hankekunnissa tärkeäksi osaksi nuorisotyötä. Se ei kuitenkaan saavuttanut aivan toivotunlaista vaikuttavuutta, sillä hanketta ei vakinaistettu yrityksistä huolimatta. Mahdolliseksi syyksi esitettiin muun muassa se, että mediapajojen kävijämäärät jäivät joissakin kunnissa hyvin pieniksi, jolloin kunnan panostus kävijää kohden olisi ollut rahallisesti melko suuri. Lisäksi kuntien taloustilanne oli vakinaistamisyriyten aikaan ylipäättään todella heikko, ja nuorisotyön perustoimintojakin joudutaan perustelemaan.

Yhtenä tämän opinnäytteen alkuperäisistä tavoitteista olikin löytää vaihtoehtoja mediapajahankkeen vakinaistamiselle

sellaisenaan. Yhtenä vaihtoehtona oli luoda kuntien työntekijöille mediakasvatusopas, jonka avulla he voisivat huolehtia mediakasvatuksesta nuorisotyön osana myös hankkeen päätyttyä. Melko pian kävi kuitenkin ilmi, etteivät työntekijät kokeneet omaavansa tarvittavia resursseja, kuten aikaa tai taitoa, vastaavan toiminnan järjestämiseen. Myös haastattelemiini nuoret kokivat, että ohjaajan media-alan osaaminen on ensiarvoisen tärkeää. Se, että mediapajan ohjaajalla oli media-alan koulutus toi syvyyttä toimintaan.

Tuloksia pohtiessani arvelin, että nuorisotyöntekijöiden kokemus puutteellisista taidoista saattoi johtua esimerkiksi siitä, että ajatus mediakasvatuksesta liittyy vahvasti medialaitteiden tekniseen käyttöön. Uskon, että etenkin vanhempien (yläkoululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden) nuorten kohdalla nuorisotyö voisi toimia hyvänä maaperänä kriittiselle mediakasvatukselle ja siten median yhteiskunnallisten ulottuvuuksien pohdinnalle.

Yhteisiä malleja kriittiseen mediakasvatukseen nuorisotilassa voitaisiin pohtia esimerkiksi työntekijöille suunnatuissa koulutuksissa: Karhukunnissa on juuri tätä

kirjoittaessani alkamassa uusi hanke, jonka tarkoituksena on juuri yhteisten toimintatapojen löytäminen koulutusten ja yhteisten suunnittelutuokioiden tuloksena. Ensimmäisen vuoden aikana koulutuksissa keskistytään uuden tieto- ja neuvontapalvelun käyttöönottoon ja kehittämiseen sekä sosiaalisen median sovelluksiin, mutta kolmevuotisen hankkeen muut vuodet pitänevät sisällään mediakasvatukseen liittyviä teemoja. Toivon, että tämä opinnäyte on onnistunut luomaan lähtökohtia käsittelemieni teemojen käytännön sovellukseen uudessa hankkeessa.

Lähteet

Painetut lähteet

Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2006: *Kasvatussosiologia*. WSOY, Helsinki.

Anttila, E. 2008: Pintaa syvemmälle: taide, kriittinen kasvatustieteiden laitos, Tampere. Teoksessa Lanas, M., Niinistö, H. & Suoranta, J. (toim.) *Kriittisen pedagogiikan kysymyksiä* 2, 19-50. Tampereen yliopiston kasvatustieteiden laitos, Tampere.

Anttonen, S. 1999: Kasvatustieteiden laitos, Tampere. Teoksessa Moisio, O-P. (toim.) *Kriittikin lupaus. Näkökulmia Frankfurtin koulun kriittiseen teoriaan*, 95-125. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Benjamin, W. 1936/1989: Taideteos teknisen uusinnattavuutensa aikakaudella. Kääntänyt Koski, M. Teoksessa Koski, M., Rahkonen, K. & Sironen, E. (toim.) *Messiaanisen sirpaleita. Kirjoituksia kielestä, historiasta ja pelastuksesta*. Tutkijaliiton julkaisusarja 57, Jyväskylä.

Buckingham, D. 2003: *Media education. Literacy, learning and contemporary culture*. Polity, Cambridge.

Freire, P. 1968/2005: *Sorrettujen pedagogiikka*. Kääntänyt Kuortti, J. Vastapaino, Tampere.

Hanhela, T. 2014: Nuolella suoraan kasvatuksen nykyongelmiin – Kasvatuksellisia näkökulmia tunnustamisen teoriaan. *Nuorisotutkimus* 4/2014, 50-54.

Hannula, M. & Suoranta, J. 2006: Katutaide ja brändien lukutaito. Teoksessa Lehtimäki, H. & Suoranta, J. (toim.) *Kasvattajan brändikirja*, 204-217. Finn Lectura, Helsinki.

Herkman, J. 2007: *Kriittinen mediakasvatus*. Vastapaino, Tampere.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011: *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus, Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997: *Tutki ja kirjoita*. Tammi, Helsinki.

Horkheimer, M. & Adorno, T. W. 1944/2004: *Kulttuuriteollisuus. Valistus joukkohuijauksena*. Tiedotustutkimus 4-5/2004, 9-37.

Kotilainen, S. 2007a: Mediakasvatus nuorisotyössä. Teoksessa Kynäslahti, H., Kupiainen, R. & Lehtonen, M. (toim.) *Näkökulmia mediakasvatukseen*, 151-157. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2007.

Kotilainen, S. 2007b: Mediakulttuuri nuorisotyössä. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*, 139-154. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, Helsinki.

Kotilainen, S. & Rantala, L. 2008: *Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 89.

Kupiainen, R. 2006: Brändit, visuaalinen kulttuuri ja kulttuurihäirintä. Teoksessa Lehtimäki, H. & Suoranta, J. (toim.) *Kasvattajan brändikirja*, 192-203. Finn Lectura, Helsinki.

Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009: *Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus*. Palmenia, Helsinki.

Nieminen, J. 2007: Vastavoiman hahmo – Nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*, 21-43. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, Helsinki.

Nivala, E. & Saastamoinen, M. 2007: Nuorisokasvatuksen teorian kohde ja konteksti. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) *Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja*. Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 76, Helsinki.

Rantala, L. 2007: Kriittiset lukutaidot mediayhteiskunnassa. Teoksessa Aittola, T., Eskola, J. & Suoranta, J. (toim.) *Kriittisen pedagogiikan kysymyksiä*, 137-152. Tampereen yliopiston kasvatustieteiden laitos, Tampere.

Rauas, M. 2014: *Hallitaanko nuorisotyössä nuoria vai luodaanko siellä mahdollisuuksia nuoruuteen?* Nuorisotutkimus 4/2014, 60-67.

Sennett, R. 2007: *Uuden kapitalismin kulttuuri*. Kääntänyt Koskinen, K. Vastapaino, Tampere.

Suoranta, J. 2003: *Kasvatus mediakulttuurissa. Mitä kasvattajien tulee tietää*. Vastapaino, Tampere.

Suoranta, J. 2007: Radikaali kasvatus nuorisokasvatuksessa. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) *Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja*. Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 76, Helsinki.

Tuominen, S. 2014: Mediataidot eivät kehity automaattisesti. Teoksessa Lauha, H. & Tuuttila, L. (toim.) *Verkko nuorisotyössä – Nuorisotyö verkossa*, 47-49. Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus, Helsinki.

Digitaaliset lähteet

Nuorisolaki 27.1.2006/72. Viitattu 23.2.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Nuorisotyön ammattieettinen ohjeistus. Pdf-tiedosto Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry:n verkkosivuilla. Viitattu 9.3.2015. <http://www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/1581>

Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivut. Viitattu 20.2.2015.

http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/vireilla_nuoriso/nuori_solaki/

Haastattelut

Tutkimuksessa käytetyt työntekijöiden haastattelut

Halmela, S., hanketyöntekijä (v. 2011-2013), Karhukuntien nuorten mediapajahanke. 26.8.2013, Cafe Solo, Pori. Haastattelija: Noora Liuhonen.

Kankilampi, R., nuorisoasiainhoitaja, Huittisten kaupunki. 9.9.2013, haastateltavan työhuone. Haastattelija: Noora Liuhonen.

Lahti, H., nuorisotyöntekijä, Kokemäen kaupunki. 26.9.2013, Porin keskustan nuorisotalo. Haastattelija: Noora Liuhonen.

Lempiäinen, H., vs. seutujohtaja, Porin seutukunta. 10.9.2013, haastateltavan työhuone. Haastattelija: Noora Liuhonen.

Leppänen, A., nuorisosihteeri, Porin kaupunki. 16.9.2013, haastateltavan työhuone. Haastattelija: Noora Liuhonen.

Palomäki, T., vapaa-aikasihteeri, Nakkilan kunta. 6.9.2013, haastateltavan työhuone. Haastattelija: Noora Liuhonen.

Peltomaa, R., vapaa-aikasihteeri, Pomarkun kunta.
11.9.2013, haastateltavan työhuone. Haastattelija: Noora Liuhonen.

Nuorten haastattelut

Ansku. 14.10.2013, haastateltavan kotikunnan nuorisotila (yhteishaastattelu Sasun kanssa). Haastattelija: Noora Liuhonen.

Eppu. 11.10.2013, Cafe Solo, Pori (yhteishaastattelu Heidin kanssa). Haastattelija: Noora Liuhonen.

Heidi. 11.10.2013, Cafe Solo, Pori (yhteishaastattelu Epun kanssa). Haastattelija: Noora Liuhonen.

Heikku. 24.10.2013, Café-konditoria Fossette, Pori.
Haastattelija: Noora Liuhonen.

Sasu. 14.10.2013, haastateltavan kotikunnan nuorisotila (yhteishaastattelu Anskun kanssa). Haastattelija: Noora Liuhonen.

Verkkokeskustelut

Sasu & Ansku. 6.3.2014, pikaviestisovellus WhatsApp.
Haastattelija: Noora Liuhonen.

Mediapajahankkeen neljännen vuoden loppuraportti

Kirj. Aleksi Salminen & Noora Liuhonen (Seutuportaali-luku)

Ctrl+Z Nuorten mediapaja

Mediapajojen toiminnasta vastasi hanketyöntekijä, jonka tehtävänä oli tuottaa Karhukunnille säännöllistä mediapajatoimintaa sekä kehittää ja koordinoida nuorten tieto- ja neuvontapalveluja Karhukunnissa. Hanketyöntekijä tarjosi teknistä osaamista, tietotaitoa ja kannustusta mediatyöskentelyyn sekä nuorille että nuorisotyöntekijöille.

Nuorilla oli mahdollisuus kokoontua säännöllisesti oman kuntansa mediapajassa, mutta myös yli kuntarajojen ulottuvissa yhteistyöprojekteissa. Työntekijä kiersi vuoropäivinä jokaisessa kunnassa mukanaan tarvittava laitteisto.

Nuorilla oli mahdollisuus pyytää hanketyöntekijältä apua teknisissä ongelmissa sekä saada palautetta omista mediaan liittyvistä töistään myös mediapajojen ulkopuolella sosiaalisen median, sähköpostin tai puhelimen välityksellä.

Hankkeen tarkoituksena oli nuorten tieto- ja neuvontapalveluiden kehittäminen paikallisessa nuorisotyössä. Lisäksi hankkeessa kehitettiin nuorten kykyä ymmärtää mediaa ja samalla annettiin eväitä oman

mediasisällön tuottamiseen, sekä pyrittiin juurruttamaan mediatyöskentely osaksi paikallista nuorisotoimintaa.

Ensimmäisen vuoden aikana uudessa hankkeessa tarjottiin nuorille monipuolista mediatoimintaa tekemällä mm. digitaalisia maalauksia, lyhytelokuvia, animaatioita, kuvamanipulaatioita sekä suunniteltiin pelihahmoja. Mediapajatoimintaa on markkinoitu Karhukuntien yläkouluilla ja lukioissa tehdyillä vierailuilla ja mainostamalla sosiaalisessa mediassa, sekä jakamalla julistemainoksia.

Mediakasvatus pajoissa

Mediapajojen sisällön aiheet tulivat pääasiassa nuorilta, joilla oli selkeä kiinnostuksen kohde, mutta osa nuorista halusi tutustua mediaan laidasta laitaan. Markkinoidessani mediapajaa kouluille kerroin esimerkkejä projekteista, joita mediapajassa pystyisi toteuttamaan ja nuoret saivat innostusta myös heille täysin uusista aiheista, kuten esimerkiksi digitaalisesta maalauksesta.

Selkeimmin mediapajoissa nousi esiin nuorten kiinnostus omien elokuvien tekemiseen. Hanketyöntekijä opetti tekniset taidot laitteiston käyttöön sekä sisällön tuottamiseen. Mediapajoissa nuoret itse suunnittelivat ja toteuttivat elokuvat.

Nuorten saadessa hanketyöntekijältä neuvoja ja apua, moni koki oivalluksia siitä, millä eri tavoilla omia audiovisuaalisia projekteja voi tehdä pienilläkin resursseilla, ja minkälaisen prosessin ammattilaisten tekemät työt käyvät läpi.

Elokuvat

Mediapajoissa eri ryhmien kanssa käytettiin erilaisia toimintatapoja. Tämä heijastui etenkin lyhytelokuvien tekoon, jossa varsinkin nuoremmille mediapajan kävijöille sopi nopeasti itse kuvaamiseen ryhtyminen ja ideointi pidettiin tehokkaana ja spontaanina. Vanhemmat osallistujat olivat valmiita antamaan enemmän aikaa käsikirjoitusprosessille ja kuvaussuunnittelulle.

Yksi tavoitteista elokuvien parissa oli saada nuoret ymmärtämään audiovisuaalista tarinankerrontaa ja kuinka se heijastuu päivittäiseen mediaan ja viestintään. Nuorten kanssa keskusteltiin heidän suosikkielokuvistaan ja televisiosarjoistaan ja purettiin niiden tarinoita osiin. Esimerkiksi ketkä ovat tarinan antagonistit ja protagonistit, miten tarinan draaman kaari on rakennettu ja minkälaisia hahmomalleja elokuvissa ja televisiosarjoissa käytetään.

Elokuvien puolella suosituksi aiheeksi nousivat kauhuelokuvat muutamassa kunnassa. Nuorten kanssa keskusteltiin kauhuelokuvien saralla myös elokuvaväkivallasta, ja siitä miksi graafisin ja ahdistavin väkivalta viihteessä on suunnattu vain aikuisille. Mediapajan kauhuelokuvissa väkivalta oli äärimmäisen mietoa. Teknisestä näkökulmasta kauhuelokuva oli todella tehokas väline nuorille havainnollistamaan elokuvan eri tehokeinoja, kuten esimerkiksi kuinka suuren roolin musiikki ottaa elokuvassa, ja miten se on omiaan luomaan ja muuttamaan tunnelmaa.

Elokuvan juurille mentiin, kun yhden kunnan nuorten kanssa kuvattiin mykkäelokuva, johon valmistauduttiin

katsomalla varhaisia elokuvia ja imitoimalla mykkäelokuvien piirteitä, joissa komedia oli jalostunut slapstick -tyyliseen huumoriin. Editointivaiheessa lisäsimme elokuvaan efektejä ja musiikkia tehostamaan mykkäelokuvan vaikutelmaa.

Grafiikka

Erilaisia efektejä ja teoksia tehtäessä tietokoneella, mukaan sisällytettiin kysymyksiä nuorille, siitä miten nämä taidot heijastuvat ympäristössämme. Esimerkiksi tieto siitä, että mainoskuvat käyvät läpi lähes poikkeuksetta digitaalisen käsittelyn Photoshopissa, tai miten logoja suunnitellaan vektorigrafiikkaohjelma Illustratorilla. Mediapajan lyhytelokuvissa leikkauksen lisäksi tehtiin myös efektejä sekä värimäärittelyä tietynlaisten ilmeiden ja tunnelmien saavuttamiseksi.

Uutena aiheena mukaan otettiin digitaalinen maalaus, joka herätti paljon mielenkiintoa nuorissa. Digitaalisessa maalauksessa käytettiin apuna USB-piirtopöytää sekä kuvankäsittelyohjelmaa. Nuoret oppivat mihin eri tarkoituksiin digitaalista maalaamista voi käyttää, esimerkiksi konseptitaiteena suurien peli- ja elokuvatuotantojen suunnitteluprosesseissa.

Muu mediakasvatus

Nuorten kanssa käsiteltiin useita esille nousseita mediaan liittyviä kysymyksiä ja osaa näistä käsiteltiin teemapäivällä. Nuorempien kävijöiden kanssa varsinkin pelien ikäraajat

puhuttivat ja katsoimme mm. PEGI:n ja MEKU:n tuottamaa materiaalia selventämään miksi ja miten ikäraajat asetetaan mediavihteeseen.

Myös tekijänoikeudet kiinnostivat nuoria ja asiaa kerrattiinkin useaan otteeseen eri ryhmien kanssa. Nuoret tutustuivat laajempia käyttöoikeuksia omaaviin materiaaleihin, kuten public domainiin ja Creative Commons lisenssin variaatioihin.

Markkinointi & tapahtumat

Uuden hankekauden alkaessa mediapajan markkinointiin käytetyt grafiikat uudistettiin. Uutta visuaalista ilmettä jaettiin netissä sosiaalisen median kautta, hankkeen kotisivuilla ja julisteina kouluihin, kirjastoihin ja nuorisotiloille.

Kesällä 2013 Hanketyöntekijä kiersi Karhukuntien järjestämällä nuorten kesäleireillä ja esitteli mediapajan toimintaa. Vierailujen aikana nuoret tekivät mm. omia lyhytelokuvia ja sarjakuvia sekä muodostivat kuvakäsikirjoituksia valmiista kuvasarjoista.

Mediapajaa markkinoitiin myös omalla pisteellä Nuori Pori harrastaa -tapahtumassa, jossa pääsi kokeilemaan mm. digitaalista maalausta ja valokuvausta. Pisteellä hanketyöntekijä antoi tietoa pajasta ja mukaan sai lentolehtisiä.

Hanketyöntekijä oli myös avustamassa anime- ja mangaharrastajien Nippori -tapahtumassa, jonka

järjestäjinä toimivat Porin kaupunginkirjasto, Porin lastenkulttuurikeskus, Porin vapaa-aikatoimi ja Jinsei ry sekä Porin Taistelupelaajat ry:n järjestämässä konsoli- ja lautapeleihin keskittyneessä Luminyrkki 2014 - tapahtumassa.

Mediapajatoiminta sujui suurimmassa osassa kuntia erittäin hyvin, mutta kuitenkin kaikissa niissä mediapajatoimintaa ei saatu pysyvästi käynnistettyä. Näissä kunnissa oikeaa markkinointikanavaa oli hankala löytää, sillä netissä nuorten tavoittaminen oli vaikeaa ja kouluissa markkinoitaessa esimerkiksi ryhmäpaine saattoi vaikuttaa siihen, että nuoret eivät tulleet pajaan. Pajat saatiin hetkellisesti näissä kunnissa käyntiin, mutta ongelmaksi muodostui nuorten sitouttaminen kahden viikon välein tapahtuvaan työskentelyyn.

Kaiken mediapajan markkinoinnin yhteydessä markkinoitiin myös nuorten omaa verkkolehteä KooäNvee:tä sekä Aloitekanava.fi -palvelua ja esittelemällä niitä sekä jakamalla esitteitä.

KooäNvee (Karkukuntien Nuorten Verkkolehti)

KooäNvee eli Karhukuntien Nuorten Verkkolehti on nuorten oma lehti, joka perustettiin Karhukuntien nuorten toiveesta. Verkkolehden sisällön ja ulkoasun ovat tuottaneet Karhukuntien alueen 12-20 -vuotiaat nuoret. Nuoret ovat työstäneet lehteä pääasiallisesti itsenäisesti, mutta mukana on ollut hankeryöntekijä Aleksi Salminen ja verkkonuorisotyöntekijä Noora Liuhonen, joilta nuoret ovat

saaneet apua ja tukea juttujen ideointiin, kirjoittamiseen sekä teknisiin kysymyksiin.

Uuden hankevuoden aikana lehdestä on julkaistu kaksi uutta näköislehden numeroa ja KooäNVEe on tehnyt yhteistyötä Helsingissä vaikuttavan Curly -lehden kanssa tekemällä juttuvaihdon.

KooäNVEe -toiminnan on määrä jatkaa mediapajahankkeen jälkeen.

Seutuportaali

Seutukunnallisen portaalin kehittäminen

Ensimmäisen mediapajahankkeen alussa vuonna 2010 jokaiseen Karhukuntaan luotiin oma, kunnan nuorten tieto- ja neuvontapalveluna toimiva verkkosivusto. Sivujen sisältöä ja ulkoasua suunniteltiin yhdessä nuorten kanssa tiiviinä osana mediapajojen toimintaa. Palvelujen valmistuttua niiden päivittäminen oli kuntien työntekijöiden vastuulla.

Yhdeksän kunnan erillisten sivujen jatkokehittäminen osoittautui ensimmäisen mediapajahankkeen aikana silloisilla työntekijäresursseilla ajateltua työläämmäksi, mistä johtuen osa sivuista jatkoi toimintaansa melko satunnaisilla päivityksillä, ja joissakin kunnissa palvelun kehittäminen jäi kokonaan kesken.

Mediapajahankkeen ensimmäisen toimintavuoden (2010-2011) aikana hanketyöntekijänä toiminut Porin kaupungin verkkonuorisotyöntekijä Noora Liuhonen on tehnyt Taiteen

maisterin opinnäytettään osana uutta, vuonna 2013 käynnistettyä hanketta. Työ pyrkii vastaamaan kysymykseen siitä, miten pienten kuntien nuorisotyöntekijät voivat olemassa olevaa materiaalia ja tietotaitoaan hyödyntäen toteuttaa mediakasvatusta osana työtään ja huolehtia kunnan nuorisotiedotuksesta nuorten lähtökohdista käsin.

Tieto- ja neuvontapalveluja koskevat työntekijähaastattelut

Opinnäytettään varten Liuhonen haastatteli yhdeksää eri kuntien nuorisotyöntekijää tai kunnan nuorisotyöstä vastaavaa henkilöä, sekä viittä mediapajatoiminnassa pitkään mukana ollutta nuorta. Nuorisotyön ammattilaisten haastatteluista voitiin nähdä, että laadukkaan nuorten tieto- ja neuvontapalvelutyön tarjoaminen saattaa olla mahdollista yhteisenä seutukunnallisena palveluna.

Seuraavassa haastatteluyhteenvedossa on keskitytty (verkossa toimivia) nuorten tieto- ja neuvontapalveluja koskeviin kysymyksiin:

Seutukunnallisuus

Seutukunnallisen palvelun kautta voidaan panostaa palvelun laatuun aiempaa paremmin.

Tiedottaminen on haastavaa kaikissa kunnissa. Yhteisillä palveluilla saatettaisiin välttyä kuitenkin jokaiseen kuntaan erikseen kohdennetun markkinoinnin tuomalta lisätyöltä. Lisäksi monet palvelut toteutuvat jokaisessa kunnassa samanlaisina, ja siksi niistä kertominen erikseen useammassa eri verkkopalvelussa koettiin usein tarpeettomaksi.

Yhteistyö

Seutukunnallinen yhteistyö hankkeen aikana on pääsääntöisesti koettu hyväksi.

Monessa kunnassa oman kokopäiväisen mediatyöntekijän palkkaus olisi epärealistista kunnan muuhun työntekijämäärään nähden. Siksi seutukunnan yhteinen työntekijä koettaisiin toimivaksi ratkaisuksi myös jatkossa, mikäli tämä olisi taloudellisesti mahdollista. Kuitenkin koulutukset ja luennot esimerkiksi sosiaalisesta mediasta, nuorten netinkäytöstä ja mediakasvatuksesta tukisivat kaikkien kuntien työntekijöiden työtä tarjoamalla ajantasaista tietoa sekä eväitä jokapäiväiseen toimintaan. Työntekijöiden kokemustenvaihto netin kautta esimerkiksi yhteisessä portaalissa saattaisi olla toimiva ratkaisu tämän toteuttamiseen, mutta toisaalta myös kasvokkain tapaamisia kaivataan.

Seutukunnalliset palvelut saattaisivat myös kannustaa nuoria toimimaan yli kuntarajojen. Kuntien työntekijöiden (hankkeessa ohjausryhmän jäsenten) roolin tulisi heidän mielestään olla palveluun ohjaava.

Sivuston laatu ja tietojen päivittäminen

Työntekijällä on oltava tieto asioista, joista nuorille kerrotaan verkkopalvelussa.

Nuorilla tulisi olla saatavilla oikeaa, ajantasaista ja virallista tietoa. Kuitenkin esimerkiksi useamman nettisivun ja sosiaalisen median palvelun päivittäminen on työlästä. Pienissä kunnissa yksi ihminen saattaa olla vastuussa useamman eri palvelun päivittämisestä.

Tarve keskitetylle nuorisotiedotukselle koetaan nuorisotyöntekijöiden keskuudessa suureksi, vaikka sitä ei ole ollut mahdollista toteuttaa etenkin jokaisen kunnan omina palveluina. Joissakin tapauksissa toimintaa ei koeta esimerkiksi kunnanjohtossa aivan niin tärkeäksi kuin olisi toivottavaa.

Sivujen päivittämisen tulisi olla helppoa ja mielellään monta kanavaa yhdistävää, jolloin yhdellä kertaa päivittyisi useampi kohde. Sivujen päivittämisen ei tulisi vaatia työntekijältä erityistaitoja, kuten koodin kirjoitus tai monimutkaisen hallintajärjestelmän opettelu.

Markkinointi

Verkkopalvelun tehokas markkinointi on koko hankkeen ajan ja myös sen jälkeen erittäin tärkeää, ja siihen tulisi panostaa enemmän.

Tehokkaimmaksi tavaksi markkinoida toimintaa nuorille mainittiin usein kasvotusten aiheesta kertominen, kuten koulukäynnit sekä sosiaalisen median hyödyntäminen.

”Perinteisen mainonnan” (julisteet, mainokset paikallislehdissä tms.) käyttäminen saattaa hieman paikkakunnasta riippuen toimiakin, mutta moni koki sen myös melko helposti nuorten huomion ulkopuolelle jääväksi tavaksi. Toisaalta tällaisella mainonnalla saatetaan tavoittaa nuorten vanhempia.

Nuorten osallisuus

Nuoren roolin tulisi olla aktiivinen: nuori on sekä käyttäjä että vaikuttaja.

Nuorten osallisuus koetaan nuorisotiedotuksessa ja kunnan nuorisotyön tarjoamassa mediakasvatuksessa (mediapaja) usein merkittäväksi teemaksi. Nuorten tarpeista lähteminen onkin ensiarvoisen tärkeää, jotta pystytään tarjoamaan ajanmukaisia, nuorten tarpeisiin hyvin vastaavia ja toimivia palveluja. Nuoret tuleekin ottaa mukaan sivuston toiminnan, sisällön ja ulkoasun suunnitteluun. Viestintäkanavien valinnan on lähdettävä liikkeelle siitä, mitä verkkopalveluja nuoret jo ennestään käyttävät sen sijaan, että yritettäisiin markkinoida täysin uutta, valmiiksi olemassa olevista (sosiaalisen median) palveluista irrallista sivustoa.

Portaalin toteutus

Hankkeen yhteydessä aloitettu seutukunnallisen nuorten verkkoportaalin luominen päätettiin toteuttaa loppuun, vaikka hanke ei saisi jatkoa. Tällöin päävastuu lopullisesta toteutuksesta jää Porin kaupungin nuorisoyksikköön. Suunnittelussa tullaan huomioimaan entistä paremmin sosiaalisen median palvelut, ja niiden tuomat mahdollisuudet jakaa tietoa ja toisaalta myös tuottaa sisältöä itsessään. Lisäksi sivuston rakenteen ja ulkoasun suunnittelussa tullaan huomioimaan palvelun hyvä käytettävyys myös mobiililaitteilla, sillä perinteisten tietokoneen selaimessa luettavien sivujen käyttö etenkin nuorten keskuudessa vähenee koko ajan.

Sivustolla esitellään muun muassa Karhukuntien alueen nuorille suunnattuja vapaa-ajanviettopaikoja, vaikuttamiskanavia sekä ajankohtaisia uutisia. Nuorten vertaistiedottamisen kanavana tulee todennäköisesti

jatkossakin toimimaan Karhukuntien nuorten verkkolehti KooäNVee (kooanvee.net), mutta sen integroimista esimerkiksi RSS-syötteen avulla portaaliin suunnitellaan.

Sivustolle kootaan myös yhteistyössä alueen etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa nuorten palveluopas, jossa esitellään muun muassa nuorille suunnattuja sosiaali-, terveys- ja opiskelupalveluja. Palveluoppaan toteutus tarjoaa opinnäytteen kahdelle AMK-opiskelijalle: Sisällön suunnittelun toteuttaa Sosionomi-opiskelija Anna Huhtanen (Satakunnan ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma), ja oppaan ulkoasun suunnittelee Medianomi-opiskelija Anniina Korpi (Satakunnan ammattikorkeakoulu, viestinnän koulutusohjelma).

Valmis sivusto tullaan julkaisemaan vuoden 2015 alussa.

••••

Kirjoittajan lisäys 21.3.2015: Seutukunnallinen verkkoperustainen nuorten tieto- ja neuvontapalvelu julkaistiin 20.1.2015. Sivuston nimeksi valikoitui nuorille järjestetyssä nimikilpailussa Nuokka, ja palveluoppaan nimeksi Jeesari. Palvelut löytyvät www-osoitteista *nuokka.fi* ja *jeesari.nuokka.fi*.

---(No se) Uskallus ehkä tuoda niit omii ideoit esille on semmonen... Ja muutenki et vaik oon silleen muuten tuonu itteeni aika paljonki esille ja ollu sillai aika avoin, mut mä oon tosi huono ollu esimerkiks esittelemään muille, et ”katso olen tehnyt tällaisen”. Ni nyt mä oon niinku oppinu ja uskallan näyttää niit ja uskon siihen et mul oikeesti on sitä taitoo tehdä jotain joskus.

Mediapajaan osallistunut nuori

Tämä opinnäyte sijoittuu vuosina 2010-2014 Porin seutukunnassa (”Karhukunnat”) toimineeseen Karhukuntien nuorten mediapajahankkeeseen. Hankkeen tavoitteena oli parantaa nuorten vaikuttamismahdollisuuksia median kautta sekä luoda puitteet nuorten omaehtoiselle mediatyöskentelylle.

Tutkimuksen tavoitteena on tutkia kuvatun hankkeen merkitystä ja vaikutuksia hankekunnissa, sekä löytää vaihtoehtoja hankkeen aikana joka toinen viikko järjestetyille nuorten mediapajoille. Teoreettisena viitekehystenä toimii kriittinen mediakasvatus, mutta tutkimus sivuaa myös nuorisokasvatusta ja nuorisotutkimusta.

Taiteen maisterin opinnäyte
Visuaalisen kulttuurin maisteriohjelma
Taiteen laitos, Porin yksikkö
Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu
Aalto-yliopisto
2015